

The image features a large, stylized graphic of the letter 'K' and the number '33'. The 'K' is white with a thick black outline, and the '33' is solid red. They are set against a solid black background.

De kleine

33

De K is weer in de maand. De K van Klei, van Keramiek, van Kunst. Maar ook van Kijken, Koesteren, **C**reatief en Knowhow. Kijk & lees in **de kleine K** wat er met Klei Kan.

de kleine K

nummer 33 september 2017

de kleine K

is hét onafhankelijke digitale keramiek-magazine.

Elke maand vol inspiratie en knowhow. Met de weerslag van mijn persoonlijke zoektocht naar kwaliteit.

Van de inspiratie die het werk geven kan, van de knowhow die de kunstenaar biedt.

Van het eigen karakter, dat iets laat zien van de laag onder de werkelijkheid, het mysterieuze dat toch altijd een element van goede kunst is.

Inspirerende keramisten dus en lekker praktische technische oplossingen.

Met op het podium geselecteerde tentoonstellingen en andere interessante evenementen. En op de **Facebook** pagina het actuele keramieknieuws.

Mels Boom

De artikelen bieden ook veel mogelijkheden om door te klikken naar websites: klik op de gekleurde teksten of op de afbeeldingen. Klikken aan de zijkant van de pagina's is gereserveerd voor doorbladeren in iBooks.

Gebruik het liefst **Acrobat Reader** om dit magazine te lezen. In dat programma werken ook de links naar andere pagina's in dit document.

Als u op een pagina linksonder op *de kleine K* klikt, gaat u naar de inhoudsopgave.

Klik hier als u de tekst
hierboven niet kunt lezen

Op de vorige pagina: Hanneke Giezen, **Overvloed**, 2012, 64 x 48 x 40 cm, foto: Hanneke Giezen

INSPIRATIE

Brian Coutinho
Het materiaal als grootste
inspiratiebron

Hanneke Giezen
Uitdaging in schoonheid

Olaf Stevens
Inspiratie bestaat niet

INSPIRATIE momenten

Marion Delarue
Charlotte Bricault
Coryse Kiriluk
Dorothee Loriquet

KNOWHOW de expert

Andreas Hinder
Laat zien hoe hij een van zijn
diersculpturen maakt; met
een speciaal gemaakte film

KNOWHOW wat en hoe

Wat
IJzeroxide
Hoe
Veiligheid

PODIUM & kleipers

Loes & Reinier
International Ceramics
Terraviso

Colofon

Inspiratie

Brian Coutinho

Het materiaal als grootste inspiratiebron

***Het werk van Brian Coutinho oogt rudimentair en barok.
Een constant voelbaar knekelhuis, met glinsteringen van een paradijs,
waarin hij de dood lijkt te bezweren.***

Brian Coutinho is geboren in Amsterdam (Nederland, 1975) en heeft zijn kindertijd in de bossen van Suriname doorgebracht. Daar heeft hij intens en van dichtbij de dood en het leven beleefd. In Suriname heeft hij met de inheemse keramiek kennism gemaakt; ze werken daar vanuit de natuur en halen de klei daar ook vandaan. Een haast ritueel gebeuren: het schoonmaken van de klei, het boetsen, het bouwen van de oven en dan, bij het bakken, volledige stilte en rust nemen om

zo het werk over te geven aan diezelfde natuur. Veel van zijn werken hebben dierlijke eigenschappen met menselijke trekjes, een soort Surinaamse folklore, waarin mythen, fabels en religie de natuur bezweren.

Brian vertelt

Brian maakt objecten in klei en porselein, maar ook in glas en in combinaties daarvan. In het werk zijn controle en beheersing te zien. Onder-

Op de vorige pagina: **Totem (Beer)**, 2017, aardewerk, glazuur, hout, latex, 40 x 30 x 32 cm
▼ **Piranha**, 2011, porselein, glazuur, glaskralen, 6 x 9 x 70 cm. Foto's bij dit artikel: Brian Coutinho
Op de volgende pagina: **Totem (Adelaar)**, 2017, mix van kleisoorten, glazuur, latex, 50 x 20 x 20 cm

▲ **Totem (Otter)**, 2017, steengoed, glazuur, bladgoud, latex, 21 x 53 x 20 cm

Op de volgende pagina: **Schreeuw van oneindigheid**, 2011, porselein, glazuur, speksteen, 20 x 26 x 8 cm

deel van zijn techniek is het tekenen, gutsen en beschilderen met verrassende combinaties van verschillende materialen. Brian vertelt dat de oriëntatiejaren aan de Gerrit Rietveld Academie – waar hij keramiek heeft gestudeerd – de beste jaren zijn geweest voor zijn verdere werk. Het liefst werkt hij met gegevens die naar hem toe komen, zo reageert hij vrij associatief met zijn boetseerwerk. 'Al mijn werk bestaat uit schetsen. Ik droom van monumentaal werk op rotondes en pleinen!'

Het werk getuigt van een nieuwsgierige angst voor de natuur, en het ontdekken van de 'eigen ziel'. Hij werkt intuïtief, en als hij vormen (vaak dieren) denkt te herkennen, gaat hij die achterna en maakt dan ook gebruik van fotografische afbeeldingen van deze dieren. 'Er is sprake van enige spiritualiteit in mijn werk', zegt Brian. Die ontdekt hij pas in zijn werk na het maken. Hij leest er dan zijn eigen kwetsbaarheid in af en het loslaten ervan. De krachten die zijn ontstaan, laat hij weer los.

Het zijn betekenislagen waarin hij ontdekt dat het gaat over maken, koesteren, afgeven, en loslaten. Hij vertelt dat voor hem het 'zelf zijn' een vorm van groeien is. Hij zou zich helemaal willen onthechten, alle ballast en mooie dingen kwijt-raken om zo tot het 'pure zelf' te komen. Puur en eerlijk werken zijn voor hem de drijfveren die de schoonheid naar boven halen. Eigenlijk zou Brian het liefst al zijn werk zelf houden, maar hij prijst zich gelukkig dat de werken tot nu toe steeds de juiste bezitter vinden, iemand die écht van het werk houdt.

Een uitspraak die Brian heel goed vindt passen bij zijn werk is: 'Het mooiste overkomt je, het minste is bedacht.'

Porselein

Porselein is geen aardig materiaal: het is stug, het droogt snel, het is slap en zakkerig, het vraagt veel geduld van de maker, en dat is wat Brian heeft! Geduld voor het werk dat hij gaat maken. Als hij begint, vergeet hij alles: zijn eten

en drinken, zijn slaap. Hij kan dag en nacht doorwerken. Heel anders dan in het échte leven, daar heeft hij geen geduld voor. Dat is ook precies waarom hij het in zijn werk zo naar zijn zin heeft. Het is een soort meditatie voor hem, en hij kan door het werk rust nemen om zo dicht bij zichzelf te komen, een innerlijke drive. Pas bij de fysieke aanraking kan hij zijn werk de goedkeuring geven 'af' te zijn.

Het ontembare temmen

Zijn objecten zijn technisch perfect beschilderd, met een grafische precisie. De botachtige vormen zijn soms verbonden met een ruggengraat van kralen, zo rood dat het 'binnenin' buiten wordt. Het geheel lijkt een soort relikwie van de dood. De schreeuwende, opengesperde bekken voelen als een verdrinkingsdood in het paradijs. Het lijkt alsof Coutinho de mens een nieuwe start

toewenst, een hart dat een nieuw leven wil, en alles in 'kwetsbaar porselein' uitgevoerd. Het werk 'trekt' aan je, het lijkt je te willen verscheuren, kaal gemaakt als een verschoningsritueel. Het stoot af door zijn gapende wonden, gif dat spuit uit bijtgrage blauwe bekken. Coutinho's werk lijkt je te willen verdrinken om je daarna weer tot leven te wekken. Eenmaal verstrikt geraakt in zijn bos – plakkerig, bloederig, bezweet, sensueel – probeert Coutinho in te grijpen door zijn dieren hun valsheid af te pakken met een onweerstaanbaar delicate beschildering, in bijzondere kleurstellingen en eventueel met goud. Op die manier lijkt hij voor ons uitwegen te zoeken. Het beschilderen als ritueel om de dood te bezweren, zo lijkt het. Een ding is zeker: zijn objecten komen erdoor tot 'leven'.

Netty van Osch

▼ **Hoeder**, 2012, porselein, glazuur, 21 x 17 x 18 cm

Op de volgende pagina: **Totem (Bever)**, 2017, steengoed, aardewerk, glazuur, latex, 49 x 20 x 20 cm

Nummer 33 van de kleine **K!**

Wat begon met een eerste nummer van 11 pagina's is nu uitgegroeid tot een volwassen magazine, met interviews, stap-voor-stap artikelen en films. Met verhalen over en aankondigingen van actuele tentoonstellingen, markten en andere evenementen.

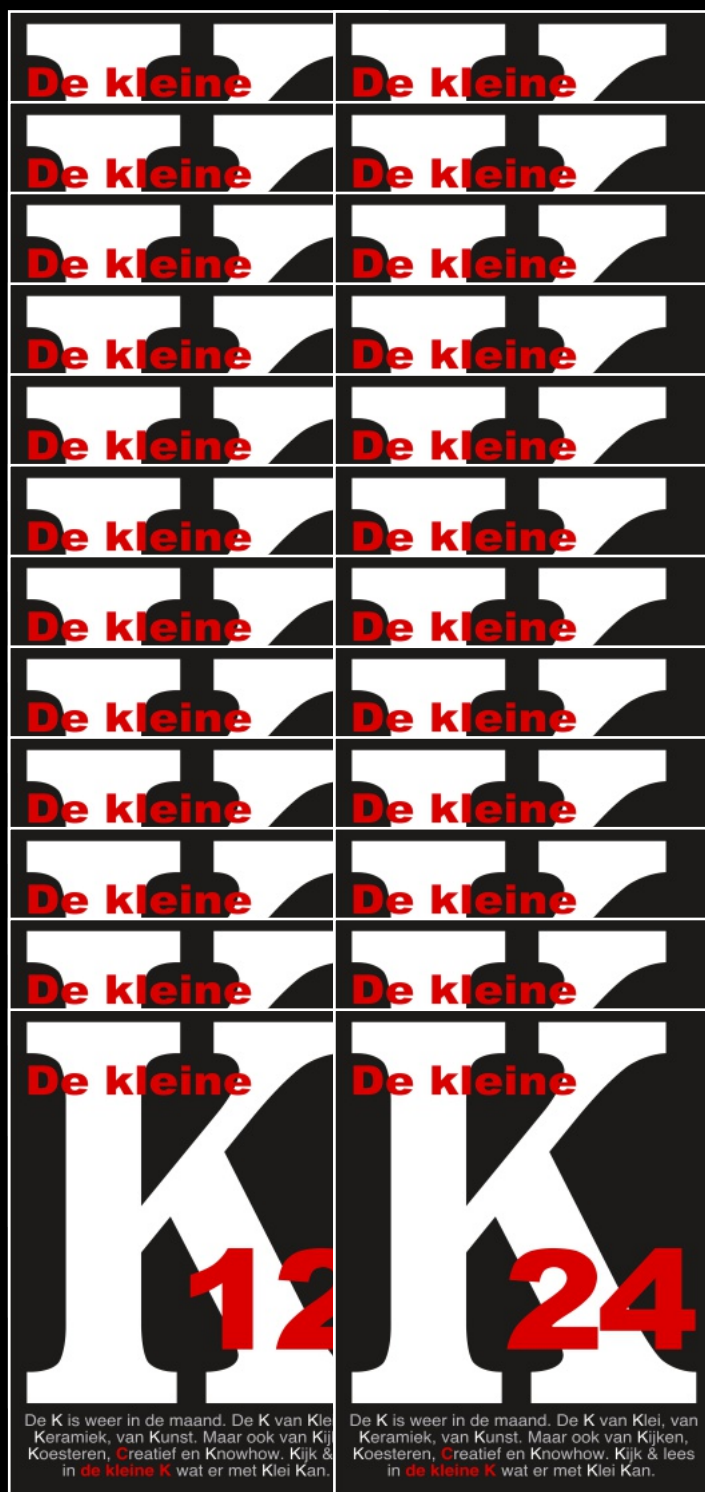
Inmiddels al bijna 5.000 abonnees krijgen het magazine maandelijks in hun mailbox en duizenden anderen downloaden een nummer.

Uit alle hoeken van de keramiekwereld komen lovende kritieken. Over de mooie vormgeving, de saillante teksten, de actuele verhalen en de interessante knowhow.

Naast het digitale magazine is in juli 2016 het eerste boek gepubliceerd. *Het grote **K** boek*. Met inspiratie en knowhow, voor amateurs en professionals. Ook dit boek blijkt aan een behoefte te voldoen en oogst veel waardering.

Al die lof komt niet alleen de uitgever toe, maar ook de schrijvers, die tot juli dit jaar zonder beloning reisden en schreven. Dat hebben we nu veranderd. Daar is geld voor nodig. Bovendien willen we *de grote **K*** elk jaar gaan uitgeven. Tot nu toe is deze investering uit eigen zak betaald, maar dat zal niet jaarlijks gaan lukken. We vragen geen abonnementsgeld om het magazine zo toegankelijk mogelijk te houden. En we vermijden subsidies om onafhankelijk te blijven.

Daarom zoeken we vrienden. Ondersteun deze plannen en word **vriend** van *de kleine **K***. Of **Vriend**. Of misschien wel **VRIEND**. Als u zich aanmeldt, krijgt u jaarlijks een betaalverzoek per mail (geen incasso!) Klik daarvoor op de link op de volgende pagina.

Maak de keramiekwereld
mooier!

Word vriend van de
kleine K

...of Vriend

...of VRIEND

en steun zo *de kleine K*, om elke maand een
mooi magazine te kunnen uitgeven
en elk jaar de papieren versie:
het grote K boek

vrienden doneren € 20 per jaar,
Vrienden € 50 en VRIENDEN € 100

Ja, ik klik hier om mij aan te melden

Natuurlijk kunt u ook gewoon doneren op
IBAN **NL68INGB0007343733** t.n.v. Stichting k+K
Elk ander bedrag is ook van harte welkom

Hanneke Giezen

Uitdaging in schoonheid

Assemblages uit het grensgebied tussen kunst en kitsch. Met haar barokke terrines vol blingbling, reptielen en vissen schotelt Hanneke Giezen ons de rauwe werkelijkheid voor met een twist. Uitdagend werk, zowel voor de toeschouwer als voor de maker.

[Hanneke Giezen](#) (Nederland, 1967) leert porselein kennen op de Academie in Breda, waar ze alle ruimte krijgt om te experimenteren. Ze grijpt die kans met beide handen aan. De fascinatie voor het barokke, voor het grensgebied tussen kunst en kitsch, is er meteen. Het zit in de lucht tijdens haar academietijd. Het mag weer. 'Camp' wordt het genoemd.

Buitenissig serviesgoed

Barokke overdaad, dat wil Hanneke in haar werk tot uitdrukking brengen. Volume wil ze, krioelende vormen, kleur, blingbling. Porselein blijkt zich daarvoor uitstekend te lenen. Ze doopt textiel en bloemen in gietporselein en begint barokke

lijsten te maken. Als ze de door het fenomeen *Wunderkammer* geïnspireerde terrines ontdekt en buitenissige serviezen die complete everzwijnen en gevogelte uitbeelden, is ze verrukt. Hier is een basisvorm waarmee ze haar beelden volume kan geven. En als een knipoog naar de onbruikbaarheid van haar eigen beelden, begint ze werkstukken de vorm van een terrine te geven.

Padden en addergebroed

Over Hannekes beelden kruipen kikkers en padden, schieten scholen vissen en kronkelen slangen. Haar tafelstukken worden gedragen door armpjes en voetjes, herbergen honden- en

Op de vorige pagina: *Hermes II*, 2015, 42,5 x 43 x 41 cm

▼ *Engel des doods*, 2016, 16 x 53 x 48 cm. Alle werken zijn van porselein. Alle foto's bij dit artikel: Hanneke Giezen

Zwanenmeer, 2011, 50 x 52 x 45 cm

hertenkoppen, zijn bedekt met felgroene blaadjes of hebben de vorm van een eend of gans. Het merendeel van deze attributen maakt ze met behulp van mallen. Dat kunnen gietmallen zijn of drukmallen, gekochte mallen of zelfgemaakte. Soms van een hele vorm, soms van een onderdeel. Leidende gedachte is: 'Waarom iets zelf maken als het al voorhanden is?' Door de aldus gemaakte elementen te combineren, ontstaat een onuitputtelijke vormenrijkdom.

Uitdaging

Hanneke zoekt graag de uitdaging op. Niet alleen in de vorm en kleur van haar assemblages. Ook het materiaal zelf daagt ze graag uit. Omdat porselein goed sintert (verglaast), is het zeer sterk. Daardoor is het mogelijk ingewikkelde constructies te maken. Ze heeft in haar werk al verschillende uitersten opgezocht. Ze vertelt over haar reusachtige tulpenvazen en wijst naar een grote, door vissen gedragen terrine die in z'n ge-

heel op drie staartpuntjes rust. 'Mensen vinden het eng', zegt ze. 'Het is een uitdaging om te maken, maar het materiaal is sterk en kan het prima hebben.'

Inspiratie

De inspiratie voor haar werk vindt ze in de wereld om zich heen. Dingen die haar treffen. Iets wat ze op tv ziet, berichtjes uit de krant. Maar ze dient de boodschap nooit rauw op. In haar werk krijgt alles een twist. Ze vindt het bovendien onnodig de boodschap te benadrukken. Met dat soort berichten walsen de media ons de hele dag al plat. Dat je even moet nadenken om een link te leggen, spreekt haar meer aan. En als iemand er iets totaal anders in ziet, ook prima!

Beeldend kunstenaar

De strenge regels die – zeker vroeger – door keramisten gehanteerd werden, daarvoor haalt ze haar schouders op. Hanneke ziet zich in de

eerste plaats als een beeldend kunstenaar. Porselein is toevallig een materiaal waarin ze haar werk uitstekend kan uitvoeren. Haar werkwijze wordt bepaald door haar eigen eisen en door de mogelijkheden van het materiaal. Dat geldt net zo goed voor de felgekleurde steengoed- en aardewerkglazuren die ze tijdens de tweede stook aanbrengt als voor het assemblageproces en het stoken zelf.

Sèvres

De doelmatigheid van haar werkwijze bleek in Sèvres, waar ze met Franse porseleinexperts drie werken maakte. Zelf doet ze proppen natte krant in de schalen, legt die omgekeerd op een onderplaat en houdt ze tijdens de assemblage en nog enige tijd erna bedekt, zodat het vocht zich gelijkmatig door het hele werkstuk kan verspreiden. Pas daarna laat ze het aan de lucht

*Op de vorige pagina: **Human Soup II**, 2014, 48 x 45 x 45 cm*

*▼ **Yearn**, 2017, 45 x 42 x 29 cm*

*Op de volgende pagina: **Tulpenvaas**, 2013, 183 x 45 x 45 cm*

▲ **Gansch**, 2010, 36 x 43 x 35 cm

Op de volgende pagina: **Bestiaire Fantastique**, 2014, 74 x 42 x 36 cm

drogen. Hoe effectief deze aanpak is, werd duidelijk toen een door de Fransen toegepaste werkwijze in een tafel vol brokstukken eindigde. Ook de traditionele, door de Fransen gevolgde aanpak om het werk de eerste keer tot 1000 °C te stoken, is de hare niet. Porselein is dan nog uiterst fragiel. Hoe kun je een kwetsbaar werkstuk vol blaadjes, armen en beentjes in die toestand ooit zonder beschadiging uit de oven halen? Dat is vragen om problemen. Zelf stookt ze haar werk meteen op 1250 °C, zodat het sterk en hanteerbaar wordt.

Nooit te oud om te leren

Maar een mens is nooit te oud om te leren. Van de Fransen leerde Hanneke haar werkstuk tijdens het stoken op een kleiplaat te zetten die mee krimpt en helpt beschadiging door oneffenheden in de ovenbodem te voorkomen. 'Een zeer handige methode!' merkt Hanneke op. 'Ook in andere opzichten was de samenwerking zeer leerzaam.'

Sander Hendriks

Olaf Stevens

Inspiratie bestaat niet

Zuivere vormen en kleurige decoraties. Deze twee zijn complementair en in evenwicht bij de unica en het gebruiksgoed van Olaf Stevens en geven het een heel eigen karakter. Hij ontwerpt zowel in keramiek (porselein) als glas (kristal) en combineert de ontwerpen in deze materialen met repeterende decors of gouden accenten. Originaliteit en onderzoek zijn de basis van zijn werk.

Olaf Stevens noemt zichzelf ontwerper met als specialiteit glas en porselein. 'Onder de ontwerpers ziet men mij meer als een kunstenaar en onder de kunstenaars als ontwerper.' Zijn oeuvre, of liever, zijn materiaalvoorkeur gaat uit naar porselein en glas. Grafische ontwerpen en technieken hebben vanaf het prille begin een grote rol gespeeld in zijn vormgeving. Het zijn drie werelden zoals hij ze zelf noemt. 'Keramiek staat wel aan de basis en heeft voortdurend een grote rol gespeeld, van het werken aan de schopschijf van mijn vader tot mijn docentschap aan de Design Academy en tegenwoordig mijn *Serious*

Ceramics initiatief.' Aan de Academy doceert Olaf *Ceramic Research* en *Concept Tools*, het tweede een leerplan dat hij ontwikkelde om onafhankelijk en creatief denken bij studenten verder te ontwikkelen. 'Inspiratie is een illusie, of liever gezegd: onafhankelijke kunstenaars hebben geen inspiratie nodig. Hun werk komt direct voort uit de bron van hun persoonlijkheid. Het is de uitdrukking ervan. Het gaat om het vinden van die bron, anders blijft het harken aan het oppervlak. Natuurlijk komen er altijd veel indrukken binnen, maar wat daarmee gebeurt, blijft een raadsel: de *black box*. Daar vindt een

Op de vorige pagina: **Duifeend**, Ø 35 cm, foto: Sven Benjamins
▼ Handgedraaid stuk uit porselein in museum Taiwan, Ø 26 x 12 cm
Op de volgende pagina: **030605**, kristal, ca. 30 x Ø 15 cm
Foto's bij dit artikel, tenzij anders vermeld: Olaf Stevens

Geitenkaassoep, ca. 7 x Ø 13 cm, foto: Sven Benjamins

selectie- en integratieproces plaats dat de uitdrukking van de kunstenaar kleurt.' Uiteraard is kopiëren op zich nuttig en effectief, mits het in een beginstadium gebeurt. 'O, wat mooi, dat wil ik ook maken' is een prima motivatie, maar die geeft geen werkelijk creatieve resultaten. Zonder het pakken van de innerlijke kern lukt dat niet.

Zuivere vorm

In Olafs eigen werk is die kern zichtbaar. 'Ik maak vormen strak, eenvoudig. Zuiverheid en harmonie zijn belangrijk voor me. Die eenvoud is ook nodig om evenwicht te geven waar ik patronen aanbreng: grafische, repeterende elementen. Soms in felle kleuren die een object spannend maken, tegenover de sereniteit van de vorm in porselein of glas.' Heel interessant is daarbij de glastechniek die Stevens gebruikt. Deze graaltechniek, in Zweden ontdekt aan het begin van de vorige eeuw, heeft hij geperfectioneerd. Hij bereikt er magnifieke resultaten mee: een kleurige decoratie die binnen in het glas opgesloten is. Over kern gesproken!

Topkoks

Die zuivere vorm is ook terug te vinden in het serviesgoed dat Olaf produceert. Hij ontwerpt voor topkoks speciale serviezen waarop de culinaire creaties optimaal uit moeten komen. 'Alleen toppers zijn bereid om veel geld te stoppen in zulke ontwikkelingen. Want het kost enorm veel tijd om dergelijke exclusieve ontwerpen te maken en uit te voeren. Soms duurt de voorbereiding wel een jaar. Maar dan heb je ook wat.' Want kwaliteit staat voorop bij luxe restaurants. Er moet, op dat niveau, chipgarantie gegeven kunnen worden. De stapeling moet kloppen, want logistiek is bij een restaurant primair. Alles moet helemaal op maat zijn. Om aan al die eisen te kunnen voldoen, laat Olaf deze serviezen in Limoges produceren uit *pâte dure*, hardporselein dat op 1400 °C gestookt wordt. Het idee om zo serviezen te ontwerpen, komt eigenlijk uit een kookclub waar hij, als niet meekokend lid, bij betrokken is. 'Daar deed ik al een tijd aan mee. Als ontwerper / kunstenaar ben ik degene die de menukaarten en dergelijke ver-

Terrine dorade-kreeft, ca. Ø 16 cm, foto: Sven Benjamins

zorgde en mijn vrienden vroegen me om een boek te maken met de beste recepten van de club. Deze vraag is de aanleiding geweest om na te denken over de presentatie van de gerechten. Omdat ik al sinds mijn kennismaking met keramiek de wens had om een servies te ontwerpen en te maken, kon dit wel eens de reden zijn om dat te gaan doen. Ik had de ervaring, kende de industrie en wist hoe eigen productie te maken. Er is een groot verschil tussen het werk van de pottenbakker en dat van de porseleinindustrie. Mijn serviezen moesten een kwalitatief topproduct zijn. Om het concept-idee en de prototypen te kunnen ontwikkelen, heb ik me toen aangemeld bij het EKWC en me, samen met stagiaires van de Academy, vier maanden opgesloten om de basisontwerpen te maken. Na het verschijnen van het tweede receptenboek, waarin de handgemaakte prototypes van het beoogde servies waren gebruikt (in het eerste receptenboek had ik mijn glasontwerpen gebruikt), kwam de vraag naar dit soort serviezen los.'

Naast deze speciaal ontworpen serviezen ontwikkelde Stevens ook een aantal eigen lijnen onder de naam *HautsCouverts*[®].

Serious Ceramics

Na 27 jaar docentschap bij de Design Academy, en het geven van workshops en gastlessen op academies in Zweden, heeft Stevens een nieuw initiatief genomen om de komende jaren zijn kennis nog meer te delen met alle enthousiaste mensen die zich in dit vak willen ontwikkelen en verdiepen. Hij begint dit jaar, vanaf september 2017, met een nieuw, professioneel initiatief voor een keramiekopleiding in Veghel, in samenwerking met de CHV Academy van Phoenix Cultuur. Hij streeft in Veghel naar vakonderwijs op HBO-niveau waarbij hij zowel beginners als gevorderden naar een serieus niveau kan begeleiden. Er zijn in Nederland veel opleidingen, groot en klein, waar men zich met keramiek kan bezig houden. 'In Veghel gaan we ons, naast de reguliere cursussen, met de CHV Academy richten op geïndi-

vidualiseerde wensen van professionals en mensen die al langer in het vak zitten en zelf lessen geven. Zij kunnen zich komen verdiepen in een topic dat zij interessant vinden, maar waar zij niet aan toe komen. Wij zorgen dan voor een effectieve werkmethode en -plan en begeleiden het proces met aanvullende technische kennis. Onze cursussen staan daarom ook aangekondigd in de Mentorgroepen. Zie het CHV Academy initiatief voor professionals ook maar als een heel toegankelijk en goed alternatief voor het EKWC in Oisterwijk. Voor zojuist afgestudeerden biedt deze manier van werken in onze professionele faciliteiten in feite postacademisch onderwijs.

Serious Ceramics kan behalve de keramiek-enthousiast ook jongeren aanspreken. Deze jongeren worden dan begeleid in hun portfolio zodat de aanmeldingen bij MBO en HBO professioneel gedaan worden. Mijn ervaring in het HBO-onderwijs helpt dan wel', zegt hij met een glimlach. Arts & Crafts-onderwijs ontbreekt op dit moment in het schoolsysteem volledig. Door aanvullende serieuze cursussen aan te bieden, hoopt Stevens ook op aandacht van jongeren die

zich tot de Crafts aangetrokken voelen. Aanvullend, iets minder ambitieus, heeft Stevens vanaf september ook cursusmogelijkheden voor alle keramiek-enthousiasten geopend bij [ToBe](#), Energiehuis, in Dordrecht.

Olaf Stevens (Nederland, 1954) kent van huis uit beeldhouwen en keramiek. Hij studeerde plastische vormgeving (beeldhouwen) aan de Koninklijke Academie voor Kunst en Vormgeving in Den Bosch, aanvullend met een vervolgstudie aan de afdeling keramische vormgeving aan de Academie voor Beeldende Kunsten Sint-Joost in Breda. Tijdens en na zijn studie bracht hij twee werkperiodes door bij het Keramisch Werkcentrum, de voorloper van het EKWC, in Heusden. Hij is sinds 1990 docent ontwerpen aan de Design Academy in Eindhoven. Zijn werk bevindt zich in nationale en internationale museumcollecties en privéverzamelingen. Naast keramiek heeft ook glas zijn interesse. Hij werkte in de jaren negentig voor Royal Leerdam Crystal en internationaal voor bedrijven als Strömbergshyttan, Hütschenreuter, Arzberg, Sieger Design en Rosenthal. Sinds 1983 heeft hij zijn ontwerpatelier en designbureau in Gorinchem.

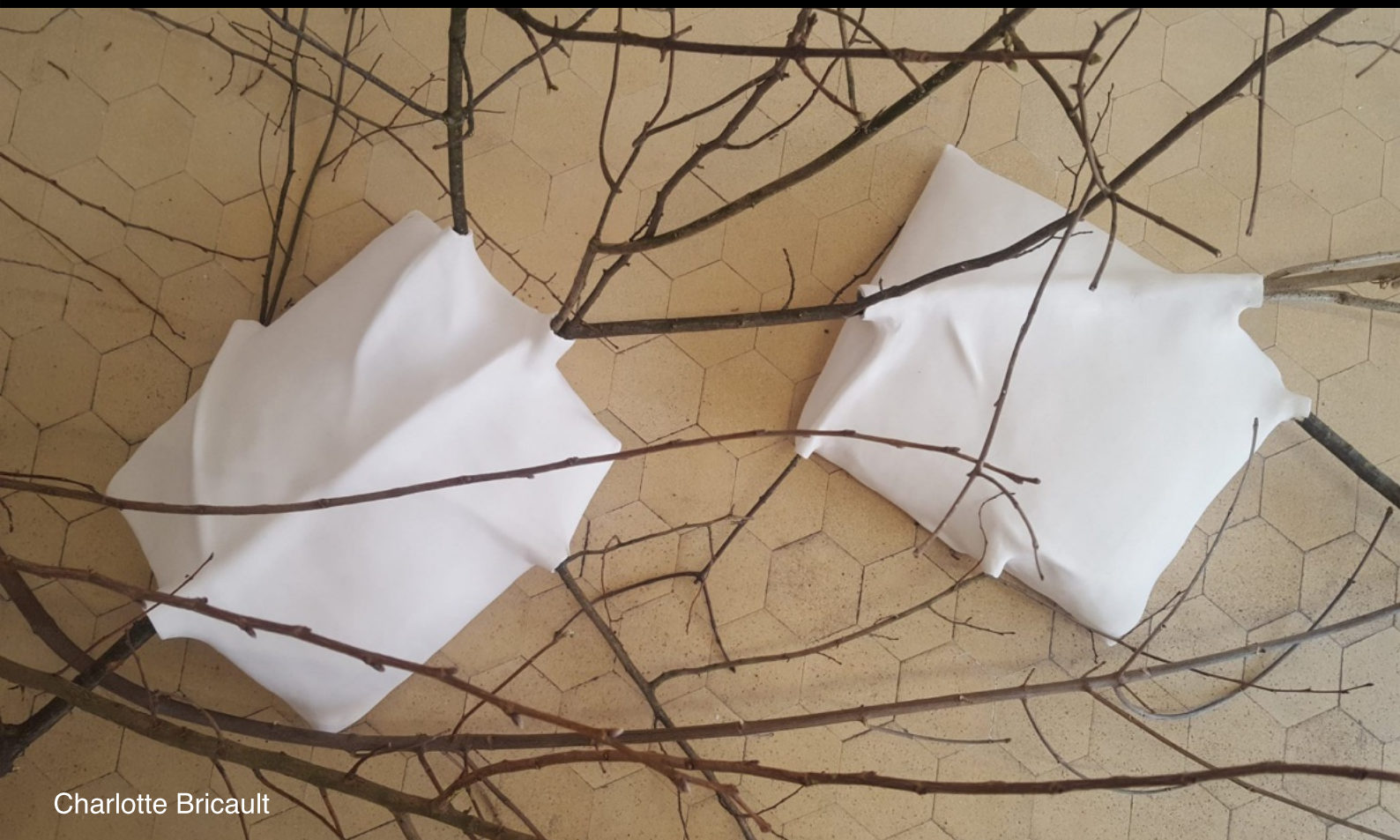
*Handgedraaid stuk uit porselein met gouden decor,
ca. Ø 24 x 16 cm*

Inspiratie Momenten

Marion Delarue

Charlotte Bricault

Inspiratie M omenten

Coryse Kiriluk

Dorothée Lorient

Serious Ceramics

opleidingen, cursussen en workshops van Olaf Stevens

Veghel: CHV Academy, Lab & research modules
vakopleiding en workshops op jouw niveau in keramische vormgeving & design

Maak de keramiek- wereld mooier!

Word vriend van de kleine **K**

LA CÉRAMIQUE

KERAMIEKCURSUSSEN IN FRANKRIJK

Leren en genieten in Cordes sur Ciel of La Borne
Werken onder leiding van professionele keramisten

In 2017 onder andere:

Monika Debus - Zoutglazuur bij lage temperatuur
Pep Gomez - Decoraties op steengoed
Fernand Everaert - Terra sigillata
Fritz Rossmann - Porselein
Richard Dewar - Zoutglazuur
Charlotte Poulsen - Dierfiguren

*Klik **hier***

voor deze en veel meer cursussen
of kijk op www.laceramique.com | +33 (0)563537297

SBB
Gouda Ambachtelijke opleiding
keramische technieken

SBB Gouda is dé
Nederlandse
keramiekoopleiding.
Ook voor masterclasses
en korte cursussen.

**U bent van
harte welkom!**

SBB Gouda keramiek opleiding

Winterdijk 4a, Gouda

0182 - 515 274

www.sbbgouda.nl

KERPA: keramische pasta

- gemakkelijk in gebruik
- kleur(pigment) toevoegen en klaar
- oliehoudend en toch wateroplosbaar
- voor stempeldruk, vullen van tekenflesjes, als superhechtend slib, voor tamponeren, voor inwassen enz.
- voor alle soorten en kleuren klei tot 1300°

zeer veelzijdig in gebruik

te koop bij de keramische groothandel

KERPA is een product van

CERAMIC COLOR

Knowhow

De expert: Andreas Hinder

Haast levensecht zijn de dieren van Andreas Hinder. Heel snel en spontaan zien ze eruit. Met een sluwe blik of een grimas, klaar om te springen of duidelijk boos. Alsof ze elk ogenblik kunnen aanvallen of misschien een kopje geven. Hun echtheid schijnt door de hard gebakken klei heen.

Andreas Hinder (Duitsland, 1964) heeft wat met dieren. Al heel lang. 'Groot, klein, wild, tam, het maakt niet uit. Ik kan er eindeloos naar kijken en daarom blijf ik eigenlijk altijd wel een beetje op afstand. Anders ben ik het perspectief kwijt. Dieren zijn voor mij een onuitputtelijke bron van inspiratie. Dat geldt niet alleen voor de gewone, natuurlijke dieren, maar ook voor die uit mythen en fabels, vertellingen of strips. En ook voor dieren in oude culturen, tekeningen, schilderijen

en sculpturen. Vooral de manier waarop ze bekeken werden, vind ik interessant. Het soms antropomorfe, het op een menselijke manier inkleuren van eigenschappen. Dat doe ik ook.'

Humor

Tot een dierfiguur, zeker in 3D, moet een mens zich kunnen verhouden. Hij moet iets echts hebben, je als een dier aankijken. 'Natuurlijk, maar ik vind dat er liefst ook een beetje humor in

moet zitten. Dat kan door iets menselijks in het dier door te laten schijnen. Een uitdrukking of gedraging die eigenlijk niet bij het dier past, maar bij ons. Mijn dieren willen nog wel eens lachen. Grijnzen of glimlachen. Meewarig of sluw. Natuurlijk moet zo iets wel bij het dier passen. De kat laat ik wel lachen, bij een haan ligt dat toch wel anders.' De ijsbeer staat op zijn schots alsof hij er zo vanaf kan vallen. Het nijlpaard glimlacht vriendelijk en lijkt te zeggen dat het heerlijk is om zo dik te zijn. De kikker heeft een kroontje op, maar lijkt niet zo goed te weten wat hij ermee moet. De vos kijkt pienter uit zijn ogen, alsof hij weet dat hij je toch te vlug af zal zijn.

Generaties

Als Andreas aan het werk is, wordt duidelijk hoeveel ervaring hij in het boetseren van dierfiguren heeft. Snel en spontaan bouwt hij zijn

stuk op. Hij weet precies wat hij doen moet. 'Van sommige dieren heb ik talloze generaties gemaakt, van ratten bijvoorbeeld. Het zijn ook echt generaties, de een volgt op de ander. Net als in het echt is er ook een evolutie, telkens verandert er wel wat. Dat is ook interessant om over na te denken: de vissen die heel lang geleden aan land kwamen en daar op een of andere manier moesten overleven. Dan fantaseer ik erover hoe die tussenvormen tussen zeedier en landdier er uitgezien moeten hebben. Zo zonder poten moet dat lastig geweest zijn. Daarom maak ik extra mooie sokkels onder mijn vissen, om ze wat te ondersteunen.' Sokkels zijn voor Andreas meestal een visueel rustpunt tegenover de beweging van het dier. Tegelijkertijd vormen beiden een eenheid door hetzelfde materiaal te gebruiken.

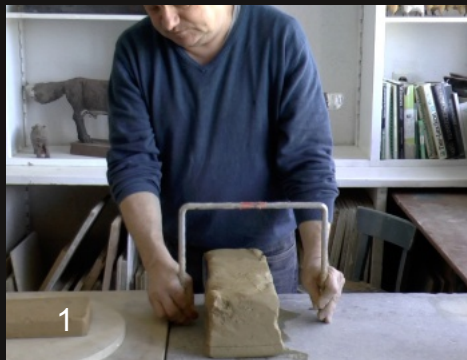
Ambacht

Handwerk zit de familie Hinder in het bloed. Andreas' grootvader had twee passies: weven en keramiek. Het eerste vormde de basis voor zijn bedrijf, een weverij in Gladenbach (ongeveer 60 km ten noorden van Frankfurt, in de deelstaat Hessen), waar met de hand stoffen geweven werden. Grootvader verzamelde sinds 1925, samen met zijn broer, keramiek. Vooral traditioneel, Duits werk. Het wordt nog steeds regelmatig tentoongesteld. Keramiek was dus voor Andreas geen onbekend terrein. Hij ging in de leer bij pottenbakkerij Helmut Müller in Höhr-Grenzhausen, zoals dat in Duitsland gebruikelijk is. Daar hebben ze nog de oude gildetraditie van opleiden: *die Lehre*. Na die tijd werkte Andreas in verschillende pottenbakkerijen in Duitsland en

Engeland. Hij vervolgde zijn opleiding aan de Werkakademie für Gestaltung Hessen en studeerde ten slotte aan de Fachschule für Keramik in Höhr-Grenzhausen, waar hij sinds 1994 zijn atelier heeft. Daar maakt hij hele generaties dieren en noemt zijn plek gekshe-
rend Mein Zoo.

Op de volgende pagina's laat Andreas zien hoe hij de sculptuur van een geit maakt.

1-2. Ik ga een geit boetseren. Daar gebruik ik een rode steengoedklei voor. Die krijgt zijn kleur pas door het stoken, tevoren is hij okerkleurig. Er zit ongeveer 40% chamotte van 2 mm in. Ik bouw het stuk hol op. De poten zijn natuurlijk massief.

Ik snijd eerst een brood in plakken. Ik maak er vierkante strengen van. Die draai ik tot een sliert, die ik rollen kan.

3-4. Zo produceer ik een paar kleirollen. Ik maak er poortjes van, om heel simpel eerst de poten op het grondvlak te zetten. Daarvoor kras ik de klei eerst in.

5-6. Ik gebruik bij het op bouwen geen slib, maar druk de klei goed tegen elkaar.

7-8. De volgende stap is het hol opbouwen van het lichaam. Ik druk de verbindende streng plat en geef hem wat vorm. Daarna bouw ik verder op met dunnere strengen, die met de al bestaande wand samengedrukt worden.

9-10. Om zonder problemen verder te kunnen werken, moet ik het geheel ondersteunen. Dat doe ik met een ovensteen. Als dat nog niet genoeg is, pak ik er nog een. Onder de borstkas van de geit vul ik de ruimte met een beetje klei op.

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

11. Vaak helpt het om het volume met een licht materiaal na te bootsen, om de proporties een beetje te kunnen bekijken. Het gaat nu de goede kant uit.
12. Ik bouw het skelet van de geit verder op.

13. Waar schouder en borstkas bij elkaar komen, zet ik nog een poortje neer, dat de ruimte bepaalt. En op dezelfde manier tussen heup en buik aan de andere kant.
14. Net als bij een wervelkolom wordt nu een verbinding gemaakt die de rug van het dier gaat worden.

15. De poortjes en de rug verbind ik aan elkaar.
16. Vaak is het handig om ook achter de achterpoot nog een steun aan te brengen. Die verdwijnt later weer.

17. Na elkaar kunnen nu de verschillende openingen langzaam dichtgemaakt worden.
18. En dan is er de vraag hoe ik het laatste gat dicht kan maken. Dat lukt het beste door het maken van een kleine ring rond de wijsvinger, als een kleine vulkaan. En dan vastdrukken en gladstrijken. Zo kan het gat gedicht worden, ook als ik er van achteren niet meer bij kan.
19. Voordat ik verder ga, schuif ik het stuk wat aan de kant, om plaats te maken voor een blok waar de kop wat op kan steunen, zodat hij niet naar beneden zakt.
20. Nu ga ik aan de kop beginnen. Die bouw ik op vanuit een streng klei in het midden.

21-22. De streng buig ik in de vorm van de kop en vul daarna de zijkanten op.

23-24. Nadat de figuur in grote lijnen opgebouwd is, gaat het om het uitwerken van details, spanning erin brengen, het in evenwicht brengen van de verschillende onderdelen van het lichaam en de uitdrukking.

25. Voor de hoorns neem ik een stuk klei en maak er een rolletje van, aan allebei de uiteinden spits toelopend.
26. Beide hoorns moeten gelijk zijn, dus buig ik het rolletje rond en halveer het in het midden. Zo heb ik twee hoorns.

27. Die kan ik ook een textuur geven door ze over een reliëf te rollen.
28. Om het oog te maken, druk ik een kleine holte in de kop, neem wat fijnere klei en rol de oogappel, aan één kant een beetje spits zodat er een soort druppelvorm ontstaat.

29. Met vochtig gemaakte vingertoppen wordt deze kogel er in- en vastgezet.
30. Erboven komt een ooglid.

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

31. Met het ooglid kan ik ook de uitdrukking van het dier iets bepalen.
32. Ik moet er zeker van zijn dat de verbinding van de hoeven met de ondergrond goed is. De hoof is natuurlijk anders dan de geitenhuid. Om dat verschil duidelijk te maken, druk ik daar de klei met een droog houtje in en leg zo de grondvorm van de hoof vast. Daarna snijd ik de exacte vorm van de hoof.
33. Een geit is een evenhoevig dier. En hier achter zit ook nog een klauwtje.
34. Voor het bevestigen van de hoorns maak ik twee gaten in de kop op de plaats waar ze moeten komen. De hoorns maak ik aan de brede kant wat taps en steek ze dan in de gaten. Ik draai ze goed vast.

35. Nu volgt een bewerking met een mes en een brede mirette: ik ga enkele oppervlakken wat bewerken, trek vlakken naar elkaar toe en breng accenten aan. Als het stuk gedroogd is, kan dat nog wat preciezer. Dan kan ook een witte engobe aangebracht worden.
36. Om de laatste, zwarte engobe aan te kunnen brengen, maak ik het stuk eerst goed nat met een plantenspuit.
37-38. Dat doe ik alleen met water, net zoals bij een aquarel: eerst het papier helemaal vochtig maken. De zwarte kleur loopt door de fijne nevel in de verdiepte delen. Met een föhn blaas ik het water weg.

39. Ten slotte detailleer ik het oog. Daarna is het stuk klaar. Het moet nu langzaam drogen. Dan komt er een dunne laag transparant glazuur overheen.
40. Ik stook het werk onder reductie op ongeveer 1200 °C.

Procesfoto's: Mels Boom

Klik hier voor de speciaal voor de kleine K gemaakte film over het werk van Andreas Hinder

Samenstelling

IJzeroxide

IJzer is op aarde het meest voorkomende element. In de aardkorst is het het vierde element na zuurstof, silicium en aluminium. Het wordt op enorm veel plaatsen gewonnen (meer dan een miljard ton per jaar) en is grondstof voor ontelbare toepassingen. Het oxide is de meest voorkomende verontreiniging in keramische grondstoffen.

IJzer komt voor in talloze mineralen en kan veel verschillende oxides vormen, onder andere FeO , Fe_2O_3 , Fe_3O_4 , Fe_4O_5 , Fe_5O_6 , Fe_5O_7 , $\text{Fe}_{13}\text{O}_{19}$, $\text{Fe}_{25}\text{O}_{32}$. In de keramiek worden eigenlijk alleen de eerste drie gebruikt. Wat als Fe_3O_4 verkocht wordt, is meestal geen echt magnetiet, maar een mengsel van FeO en Fe_2O_3 . Daarnaast bestaan hydroxides $\text{FeO}(\text{OH}) \cdot n\text{H}_2\text{O}$ en de nodige ijzerzouten. Daarvan worden het chloride (FeCl_3), sulfaat (FeSO_4) en chromaat ($\text{FeO} \cdot \text{Cr}_2\text{O}_3$) bij het maken van keramiek gebruikt. De belangrijkste oxides hebben de volgende eigenschappen:

Bruin of rood ijzeroxide (hematiet, Fe_2O_3). Natuurlijk oxide: molecuulmassa 160, zuiverheid 85%, 59% Fe. Als synthetisch oxide: zuiverheid 95-99%, 68% Fe, zeer fijn stof, zeer sterk kleurend. Dit is het meest gebruikte oxide.

Zwart ijzeroxide (magnetiet, Fe_3O_4). Natuurlijk oxide: molecuulmassa 232, zuiverheid 90%, 65% Fe. Als synthetisch oxide: zuiverheid 99%, 72% Fe.

Geel ijzeroxide (limoniet, $\text{FeO}(\text{OH}) \cdot n\text{H}_2\text{O}$). Natuurlijk oxide (gele oker): molecuulmassa 88 (zonder water), zuiverheid 35% (de rest is klei, CaO en SiO_2), 22% Fe, gloeiverlies 10-15%. Als synthetisch oxide: zuiverheid 99%, 63% Fe.

Naast de oxides worden ook kleisoorten en aardkleuren (oker, sienna, omber) gebruikt om ijzeroxide in te voeren. De ijzermineralen rutiel en ilmeniet worden in andere artikelen besproken.

De cijfers hierboven lijken heel exact, maar de meeste (vooral natuurlijke) ijzeroxides hebben mogelijk een afwijkende zuiverheid of samenstelling. Voor precieze gegevens is contact met de leverancier nodig.

Klei

In kleimassa's wordt ijzeroxide gebruikt als kleurpigment of als bestanddeel daarvan. De meeste kleisoorten bevatten al ijzeroxide van zichzelf. Het geeft, indien zonder toevoegingen gebruikt, een gele, oranje, rode, (donker)grijze of bruine kleur aan de klei. Het chromaat kan een grijze kleur opleveren.

Glazuur

IJzeroxide is een kleurend oxide voor glazuren. Het doet er niet zoveel toe met welke grondstof het ingevoerd wordt. De keuze hangt af van de zuiverheid, de verwerkbaarheid (korreligheid, smetten bij synthetisch rood ijzeroxide) en speciale effecten bij natuurlijke oxides en de eventuele andere bestanddelen van de grondstof. IJzeroxide kan veel kleuren opleveren: blauw, groen, geel, oranje, rood, bruin, grijs, zwart en allerlei speciale effecten, zoals tenmoku, chun, celadon en aventurijn. De blauwe en groene kleuren worden bij kleine percentages en onder reductie bereikt (celadon, chun). Er zijn grote verschillen in effect tussen oxiderende en reducerende stook.

IJzeroxide is in principe smeltpuntverhogend, maar gaat bij ongeveer 900 °C onder reductie over in FeO dat zeer smeltpuntverlagend is. Een feit om rekening mee te houden.

Het chromaat is zeer smeltpuntverhogend en geeft, eventueel samen met andere oxides, grijs, rood, bruin of zwart.

Het sulfaat (crocus martis of copperas) is oplosbaar en wordt gebruikt voor het decoreren van porselein en bij raku. Het geeft een bruinrode kleur.

Het chloride heeft ongeveer dezelfde toepassingen als het sulfaat. De kleureffecten variëren van roze tot donkerbruin.

Kleur

Respectievelijk rood, zwart en geel ijzeroxide: bruin/rood, zwart, geel.

Chromaat: bruin.

Sulfaat: paarsbruin.

Chloride: geel.

Uitzetting

Nauwelijks invloed bij deze percentages.

Smeltpunt

Respectievelijk rood, zwart en geel ijzeroxide: 1565, 1538, 1420 °C.

Chromaat: 1800 °C.

Sulfaat: 1000 °C.

Chloride: 677 °C.

Veiligheid

IJzeroxides zijn over het algemeen niet giftig. Toch is het aan te bevelen een masker te dragen vanwege het stoffige karakter. Ook het dragen van handschoenen is goed in verband met het enorm kleurend vermogen van vooral rood ijzeroxide. De zouten, vooral het chloride en chromaat, zijn zeer giftig. Check de gevaren en neem bij gebruik de nodige maatregelen.

Kosten

Circa 4 (bruin), 14 (rood), 9 (zwart), 16 (geel), 6 (chromaat), 11 (sulfaat) €/kg; 20 (chloride) €/L oplossing.

Zeven dagen niet scheren: een onaanvaardbaar risico

Volgens onderzoek van de Britse arbeidsinspectie heeft baardgroei een grote invloed op de effectiviteit van stofmaskers. Al na zeven dagen niet scheren, wordt de functie van het masker onaanvaardbaar aangetast. U wist het vast niet. Andere aspecten van het veilig werken in het atelier zult u natuurlijk wel kennen. De kleine K zet ze nog eens op een rijtje voor u. Voor de zekerheid.

Voor alles: weet waar u mee bezig bent. Ken uw materialen, grondstoffen, apparaten en procedures. Zoek bij twijfel naar informatie op internet of bij de leverancier. Zorg dat u veiligheidsinformatiebladen (VIB, Engels: MSDS) over riskante stoffen bij de hand heeft. Dat geldt ook voor gebruiksaanwijzingen van uw apparatuur. Zorg ervoor dat alles volgens voorschriften geïnstalleerd en aangesloten is.

Klei

Bij het verwerken van (droge) klei komt vrijwel altijd heel fijn stof vrij, dat ernstige schade aan de longen kan veroorzaken: stoflongen. Vooral de fijnste deeltjes zijn gevaarlijk. Ze kunnen urenlang in de lucht blijven hangen, zijn onzichtbaar en kunnen het diepst geïnhaleerd worden. De lucht lijkt schoon, maar is het niet.

Dus...

- Werk in het atelier met een FFP3 gezichtsmasker op, tenzij u zeker weet dat er geen gevaar is. Gebruik geen masker van mindere kwaliteit, kijk bij aanschaf naar de aanduiding FFP3. Berg het masker schoon op en laat het niet in het atelier slingeren, want dan komt er toch stof in. Vervang het (filter) op tijd.
- Laat kleiresten niet uitdrogen, maar doe ze (nat) in een bak of ton voor hergebruik.
- Maak werkbladen regelmatig nat schoon. Dat geldt ook voor de rest van het atelier. Gebruik geen bezem of stofzuiger. Zorg voor ventilatie.
- Gebruik (vooral bij het draaien) een plastic schort, als melkschort te koop bij de Boerenbond. Schorten van textiel geven gemakkelijker stof af. Zorg voor schone kleding.

- Schuur geen (gestookte) klei, tenzij buiten en met masker op.

Als klei lang vochtig bewaard wordt (ja, ook in het pak!), kan schimmelvorming optreden. Vooral papierklei is berucht. Schimmels produceren sporen en stoffen die bij inademen allergische klachten kunnen geven. Zwarte schimmel (*Stachybotrys chartarum*) kan mycotoxines afgeven, met mogelijk ernstige gezondheidsschade tot gevolg.

Dus...

- Vermijd contact met schimmels. Draag masker en handschoenen bij het verwijderen of het (verder) verwerken van de klei. Na het stoken moet schimmel als organische stof in principe verbrand zijn.
- Naast de gebruikelijke latex handschoenen zijn er ook betere alternatieven die niet zo snel kapot gaan: de (latex-vrije) nitril- of onderzoekshandschoenen en het handfoam, een beschermend, op de hand te spuiten schuim.
- Toevoeging van Dettol (met de bacteriedodende stoffen triclosan of triclocarban) werd wel gezien als oplossing. Sinds 2016 zijn deze stoffen echter door de Europese Commissie verboden. Alternatieven zijn: boorzuur, tea tree olie, anti-mos-in-gazon, chloor, azijn.

Glazuur

Ook hier geldt het risico voor stof. Bijna alle keramiekgrondstoffen zijn bij inademing gevaarlijk. Bovendien zijn veel metaaloxides en -zouten giftig, soms zelfs zeer giftig, met name de verbindingen van lood, cadmium, antimoon, arseen, seleen, chroom, koper (geen uitputtende lijst).

Glazuurafval is chemisch afval.

Dus...

- Raadpleeg voor gebruik eerst de betreffende VIB's en handel daarnaar.
- Zorg voor een juiste en duidelijke etikettering van de containers. Zorg dat deze niet kunnen breken en zet ze buiten bereik van kinderen. Tip: bewaar ook in de container zelf een briefje met de etikettering, want soms verbleekt het etiket aan de buitenkant of is het zoekgeraakt omdat de lijm losliet.
- Vermijd het gebruik van zeer giftige stoffen, gebruik ze liever niet of kies voor gefritte materialen.
- Als u de risico's van een bepaald materiaal niet kent, beschouw het dan als gevaarlijk.
- Spuit glazuur alleen in een goed werkende spuitcabine, die naar buiten afvoert. Maak de cabine na gebruik schoon en spoel de filters uit. Overigens, bij het spuiten gaat veel glazuur eraan. Spuit dus liever niet.
- Gebruik glazuurafval bij het maken van nieuwe glazuren, stook het in een onbruikbare pot en maak het zo ongevaarlijk of breng het naar de milieustraat.
- Zet een bezinkbak onder de gootsteen.

Stoken

Of het nu om elektrisch stoken gaat of met hout of gas, veilig stoken is een must. Onvoorzichtigheid of fouten kunnen fataal zijn of tot schade door brand of ontploffing leiden.

Bij sommige glazuursamenstellingen kunnen giftige dampen ontsnappen (chroom-, koper-, tin- en chloorverbindingen, koolmonoxide).

Dus...

- Zorg ervoor dat u genoeg ervaring met stoken heeft en de oven en eventuele computer goed kent.
- Laat niemand in het stookhok of atelier werken tijdens de stook.
- Ventileer goed, afhankelijk van de omstandigheden door een raam open te zetten of een afvoerkanaal aan te brengen, eventueel met mechanische afzuiging boven de oven.
- Kijk niet zonder oogbescherming in het (hete!) vuur.

- Houd brandbare materialen weg bij de oven. Breng eventueel vuurwerende isolatie aan. Een prima materiaal is vermiculietplaat (fermacel).
- Stel een logische werkprocedure vast en volg die elke keer opnieuw. Schrijf hem op en houd hem bij de hand. De procedure gaat over de acties die u achtereenvolgens moet uitvoeren, de plaats van de gereedschappen en apparaten, looproutes en taakverdelingen.
- Houd de omgeving van de oven opgeruimd. Dat voorkomt struikelen en dergelijke als u snel moet handelen.
- Houd hittebestendige handschoenen en geschikte blusmiddelen (branddeken, blussers) bij de hand.
- Denk na over wat er fout zou kunnen gaan en neem daarvoor de juiste actie op in uw werkprocedure.
- Laat de oven niet zonder meer alleen. Denk na of dat echt kan.
- Als u buiten stookt, doe dat dan niet wanneer dit door bijvoorbeeld droogte gevaarlijk kan zijn. Maak buiten de directe omgeving van de oven goed nat.
- Trek geen synthetische kleding aan, die bij brand op de huid smelt.

Elektrisch

- Haal bij het werken in de oven of het schoonmaken ervan de stekker altijd uit het stopcontact. Bij sommige (oude) ovens met een kiln-sitter kan er stroom staan op de elementen.
- Zorg dat er geen water in de buurt van de oven kan komen.

Gas

- Propaangas (waar meestal mee gestookt wordt) is zwaarder dan lucht. Gas dat weglekt, verzamelt zich op de grond. Ventilatie is ook tot aan de vloer nodig.
- Propaangas vormt al bij een aandeel van 2,1% een explosief mengsel met lucht. Lekkages zijn daarom snel gevaarlijk. Buiten stoken is dus veiliger dan binnen.
- Stel en sla gasflessen liefst buiten op; het kan zijn dat plaatselijke voorschriften of de voorwaarden van de verzekering betekenen dat u ze alleen buiten mag opstellen.

- Verwissel geen flessen tijdens de stook of bij open vuur.
- Verwarm de fles nooit, ook niet als hij bevriest. Zet hem liever in een bak water.
- Laat de fles niet langdurig in de zon staan of anderszins heet worden. De druk kan te hoog oplopen, met als gevolg barsten of ontploffen van de fles.
- Elke fles heeft een uiterste houdbaarheidsdatum. Let erop en handel ernaar.
- Check bij automatische koppelingen de rubber ringen, deze kunnen op den duur verweren en gaan lekken.
- Houd rekening met het lekkagegevaar: op elke (oranje) slang met vaste aansluiting moet het uiterste gebruiksjaar vermeld staan. Gebruik hem niet langer. Onderzoek ook jongere slangen regelmatig op scheurtjes en barstjes. Er zijn ook (niet oranje) slangen, die geen uiterste gebruiksdatum kennen en dus geen beperkte levensduur hebben. Ze zijn veel duurder, maar uiteraard aan te bevelen.
- Gebruik slangen met een vaste aansluiting aan de koppeling en beslist geen slangen met slangklemmen.
- Gebruik geen slangen met een knik.
- Houd slangen zo kort mogelijk (< 1 m).
- Test alle koppelingen vóór elke stook op lekkage. Doe dat met zeepsop en beslist niet met een lucifer of een andere ontstekingsbron.
- Vervang onderdelen waar u over twijfelt meteen.
- Gebruik bij het vast- of losdraaien alleen een steeksleutel of Bahco; een waterpomptang kan de moer beschadigen en later gebruik onmogelijk maken.
- Neem vlak na het reduceerventiel een breukbeveiliging in de slang op. Dit is een ventiel dat dichtslaat bij een slangbreuk.
- Stook binnen alleen met branders met een vlambeveiliging. Die sluit het gas af zodra de vlam uitgegaan is. Buiten is dat ook aan te bevelen. Daar is het gevaar minder, omdat het gelekte gas beter weg kan. Controleer regelmatig de werking.
- Als u een oven heeft met een afsluitmogelijkheid aan het deksel, meestal bedoeld om de oven tijdens het stoken niet per ongeluk te kunnen openen, is

het aan te raden deze niet te gebruiken. Als er zich door een fout in de oven gas heeft verzameld en de oven wordt desondanks aangestoken, dan kan het deksel gedeeltelijk dienen als uitlaatklep. De explosie is dan mogelijk minder ernstig dan wanneer alles goed stevig is dichtgemaakt.

- Als u binnen gaat reduceren, zorg er dan voor dat eventuele koolmonoxide goed via een schoorsteen afgevoerd kan worden. Breng een koolmonoxide alarm in de ruimte aan.

Hout

- Pas op met hout dat bewerkt is met pesticiden, conserverende of andere middelen. Deze kunnen niet alleen schadelijk voor de gezondheid zijn, maar ook aparte ongewenste effecten op het werk veroorzaken.

Werkhouding

Ergonomie is een specialistisch onderwerp. Toch een paar opmerkingen. Het maken van keramiek kan veel van het lichaam eisen. Repeterende bewegingen, zware lasten en onnatuurlijke houdingen kunnen tot allerlei gezondheidsklachten leiden: carpaal tunnel syndroom, RSI, tendinitis, tenniselleboog, rugproblemen enzovoort.

Dus...

- Zorg voor een goede lichaamshouding bij de diverse werkzaamheden.
- Neem voldoende pauze en wissel werkbelastingen af.
- Het lichaam laat meestal snel weten wanneer het ergens niet mee eens is. Pas bij klachten uw werkmethoden aan en zoek ergonomisch advies of medische hulp als het niet verbetert.

Ten slotte...

Eet, drink of rook niet in de werkplaats. Gebruik geen alcohol, met name niet voor of tijdens het stoken. Was de handen na het werk. Zorg voor een brandblusser/-deken, EHBO-doos en mobiele telefoon in de buurt.

En... gebruik uw gezond verstand.

De grote K: de kleine K op papier

De grote **K**. Net als de kleine **K** gaat dit boek over keramiek, inspiratie en knowhow.

Hoe vind ik mijn eigen weg, mijn eigen stem, mijn eigen manier om me in klei uit te drukken? En als ik die wel al gevonden heb, hoe realiseer ik dan mijn werk? Met welke materialen, technieken en gereedschappen?

Dit boek gaat over inspiratie en knowhow. Het laat zien hoe bekende en beroemde kunstenaars hun inspiratie vinden en gebruiken om heel persoonlijk en karakteristiek werk te maken. En zij laten bovendien stap voor stap technieken zien waarmee dat werk gerealiseerd kan worden.

Vind nieuwe inspiratie, probeer nieuwe technieken uit. Combineer ze met wat u al doet. Lees over 45 interessante kunstenaars en ontdek hoe zij hun eigen weg gevonden hebben. Kijk in hun technische keukens. Bent u amateur of professional, galeriehouder of verzamelaar, dit boek zal een bron van inspiratie zijn.

Het grote **K** boek, **HET grote KERAMIEK inspiratie en knowhow BOEK**, Mels Boom, 2016, Stichting k+K, 256 pagina's, A4 (210 x 297 mm), paperback, genaaid, gedrukt op papier met FSC-merk, kleur, Nederlandstalig, ISBN 978-90-825430-0-1, € 29,95. Te koop via de [webshop van de kleine K](#), winkels voor keramische materialen en op markten waar de kleine **K** aanwezig is.

Reacties op het boek:

‘Een uitzonderlijk kwalitatief boek dat de keramiek behandelt met eerbied en diversiteit.’

‘Verrassend, interessant, fraai vormgegeven boek. Ben er blij mee!’

‘Ook in dit boek fantastische foto's en achtergrondinformatie. Top!’

‘Een musthave!!! Ik ben er heel blij mee!’

‘Ik vind het ook een prachtig en inspirerend boek. Bedankt eveneens voor de correcte levering.’

‘Mooi boek: ik heb er net heerlijk in zitten lezen.’

‘Dankjewel voor zoveel pracht en weelde.’

‘Fantastisch boek! Kan ik iedereen aanbevelen!’

‘WOW!! The book came in the mail. It is GLORIOUS!’

‘Het ziet er weer voortreffelijk uit.’

‘Kan ik iedereen aanbevelen!’

Keramikos Art Supplies

Nieuwe workshops en exposities

Keramikos Art Supplies

klei • houtzagen • glasuren • bakken • steen • beeldhouwen • gips • malen • gereedschap • wiel • cursussen • workshops

Exposanten volgden basisopleiding
keramiek bij Crejat.
Van 4 t/m 30 september wordt een
selectie van 3 jaar werk getoond.

Expositie Crejat

Ellen Stins - van Dam
Grietje Wiersma - van de Meer
Inge Kamphuis
Jeroen van Buggenum
Judith van den Braak
Paulet Lesquiller
Paulina Verzijden
Saskia van Ruiten

Oudeweg 153 • 2031 CC Haarlem • Tel.: +31 (0)23-542 44 16 • info@keramikos.nl • www.keramikos.nl
Openingstijden: dinsdag t/m vrijdag: 9.30 uur - 17.00 uur • Zaterdag 10.00 uur - 16.00 uur

Keramikos Van Klei Tot Glasuur

Expositie Crejat

Exposanten volgden de basisopleiding keramiek bij Crejat. Tijdens deze expositie wordt er een selectie getoond van 3 jaar werk. Opleiding Keramiek betekent bij Crejat meer dan techniek alleen. De opleiding gaat verder dan het maken van de pot of schaal. Het omvat zowel functionele als vrije en sculpturale keramiek. Dit alles leidt naar een persoonlijke vormtaal, visie, een persoonlijk concept. In het derde jaar wordt een thema gegeven, waarover een serie werkstukken wordt gemaakt naar eigen inzicht en eigen stijl.

Deelnemers expositie: Ellen Stins - van Dam / Grietje Wiersma - van de Meer / Inge Kamphuis / Jeroen van Buggenum / Judith van den Braak / Paulet Lesquiller / Paulina Verzijden / Sakia van Ruiten.

Maandag 4 september tot en met zaterdag 30 september.

Bob van Schie

Eén of meerdelig mallen maken. Tijdens deze cursus mallen maken leert u een eenvoudige twee- of driedelige mal maken.
's Morgens maken we de basis voor de mal. 's Middags gaan we de eerste helft afwerken en gieten dan de tweede helft. Na afwerking is de mal klaar en kunt u deze mee naar huis nemen.

Zaterdag 23 september 2017 van 10.00 uur tot 16.00 uur.

Ruimtelijk bouwen met strengen klei

Bibi Kriek

In deze workshop bouwt u een vorm op d.m.v. rolletjes klei. Een wand hoeft niet 'dicht' te zijn. Door de tussenliggende ruimte ook op te vullen met strengen klei ontstaan spannende ruimtelijke constructies.

Binnen dit gegeven kun je eindeloos variëren door geometrisch strak te werken of organische vormen op te bouwen, vrij in de ruimte of met behulp van een mal. Het accent in deze workshop ligt bij het opbouwen vanuit het platte vlak. We beginnen met een getekende grondvorm op papier. De kleistrengen worden geperst met een wandstrengenpers en mogen voor deze werkwijze al tamelijk droog zijn. Het werk wordt laag voor laag opgebouwd en moet er strak uitzien.

Vrijdag 20 en zaterdag 21 oktober 2017 van 10.00 - 16.00 uur

Internationale Keramiekmanifestatie Milsbeek

KERAMISTO

30 JAAR

Affiche van de eerste
pottenbakkersmarkt 1987!

16 en 17 september
Recreatiegebied De Mookerplas
www.keramisto.nl

Al lang een begrip in de keramiekwereld. En terecht, want er is veel te zien en te beleven. Keramisten uit heel Europa laten zien wat hun passie is: de creatie van uniek werk uit klei. Gedraaid, opgebouwd, geglazuurd. En gestookt in het atelier of buiten in grote houtovens. Of misschien wel op heel traditionele manieren, zoals in de veldovens. Er is veel variatie in het werk van de meer dan honderd keramisten: serviezen, sculpturen, figuratief werk. Traditioneel en design.

DEMONSTRATIES

Of u nu een hobbykeramist of een professional bent, het is altijd leerzaam om te zien hoe anderen het aanpakken. Via diverse demonstraties kunt u alles leren over hoe professionele keramisten hun werk maken. Er worden workshops gegeven en u kunt de keramisten het hemd van het lijf vragen.

KERAMISTO is een dag evenement

Met uw familie en vrienden is er gelegenheid om een pauze in te lassen voor koffie en Limburgse vlaai, en zo de aanschaf van een nieuw stuk keramiek te overwegen of uw nieuwe aankoop alvast te bewonderen.

Het Noord Limburgs Pottenbakkers Collectief (NLPC: opgericht in 1981), organiseert sinds 1987 KERAMISTO.

Onder het motto *vóór potters, door potters* is deze markt niet alleen door zijn hoge kwaliteit Europees trendsetter, maar ook door sfeer en entourage, een eldorado voor internationale keramiek liefhebbers. En nu in 2017, grijpen wij terug op het roemrijke verleden van dit gebied door de vele bloempotjes fabriekjes die we hier kenden. Met een unieke actie tijdens KERAMISTO laten we dit thema herleven.

Keramisto vindt u op het recreatiegebied De Mookerplas, ten noorden van Milsbeek, aan de N271 (Nijmegen-Venlo).

Zaterdag 16 en zondag 17 september van 10.00 tot 18.00 uur.

De entree bedraagt € 5,- (tot 12 jaar gratis).

Gratis parkeren.

Meer informatie op www.keramisto.nl

De **website**
van
de kleine **K**
is vernieuwd!

Bijna 5000
abonnees
bereiken?

adverteer in de
kleine **K**

DIT IS EEN REGELADVERTENTIE. Dus zonder plaatjes. En dus goedkoper: maar € 1,50 / regel. Naar wens uitgevoerd: met **kleur**, *cursief* of **vet**. **EEN GROTE KOP KOST NIETS EXTRA!** Er gaan dan wel minder tekens op een regel... Dit jaar de eerste plaatsing gratis! Deze advertentie kost € 10,50. **Klik** om contact op te nemen.

Advertentiemateriaal voor het volgende nummer graag aanleveren voor 15 september

Kleispul

klei, gereedschappen,
grondstoffen, glazuren
Musselweg 119, Mussel

www.kleispul.nl

Schrijven voor de kleine K?
Ook een passie voor keramiek én voor schrijven?

Meld je aan!

Word deel van het succes!

Foto van de maand

Het gezicht van de man achter de schermen. Foto: Yna van der Meulen

Ook een leuke of mooie of interessante of gekke foto? Stuur hem op om hier te publiceren!

De kleine

Samen weten we méér

De F is weer in de maand. De F van Fe_2O_3 ,
van Functioneel, van Figuratief. Maar ook van
Fouten, Formules, **V**ragen en Fritten.
Formuleer je vraag op het **kleine K** Forum.

A collection of ceramic objects featuring a blue and white polka-dot pattern. In the foreground, a large, rounded vessel with a silver, textured handle and four silver, textured legs is partially visible. To its right is a smaller, similar vessel with four silver legs. In the bottom foreground, a portion of a matching plate is visible. The background is a plain, light gray.

Podium

Terravisio

Het Japans-Tsjechische echtpaar Yasuyo Nishida en Vladimir Groh exposeren bij Loes en Reinier International Ceramics. Ze maken samen gebruiksgoed uit porselein, met een originele manier van decoreren. Metaalzouten en platinaluster geven cachet aan de eenvoudige vormen.

In januari 2015 organiseerden wij een porseleintentoonstelling, waarin het Japans-Tsjechische echtpaar Yasuyo Nishida en Vladimir Groh debuteerden in onze galerie. We hadden hen al eerder ontmoet op diverse keramiekmanifestaties. Opvallend aan hun porselein is de onconventionele vormgeving van seriematig gemaakt (gegoten) gebruikskeramiek. Daarbij komt nog de hoogst originele manier van decoreren met in water oplosbare metaalzouten (chloriden en sulfaten) en de toepassing van platinaluster op onderdelen als voetjes, oren en andere details van het werk.

Vladimir Groh (1953) en Yasuyo Nishida (1977) leerden elkaar kennen door de intensieve contacten die er bestonden tussen een groep keramisten uit het Japanse Tokoname en de porseleinindustrie in Tsjechië. Vladimir was een van de initiatiefnemers van keramieksymposia in Dubí (Tsjechië). Yasuyo studeerde in Tokyo en

werd in 2001 uitgenodigd deel te nemen aan een International Mug (Mok) Symposium in Dubí. Daar ontmoette zij Vladimir voor het eerst en daaruit ontstond hun relatie, eerst als klei- (keramiek-) vrienden en daarna in de smelting van het huwelijk. Toen Vladimir in 2010 uitgenodigd werd als gastprofessor aan de Musashino Art University keerde Yasuyo er gelijktijdig terug als lector aan haar universiteit.

Vladimir, die in Tsjechië studeerde aan een technische hogeschool, is als keramist grotendeels autodidact. Hij begon zijn carrière met gedraaid steengoed en richtte zich later op de techniek van het porseleingieten. Yasuyo, geboren op het eiland Kyushu, een van de oudste porseleinregio's van Japan, kreeg daarentegen een academische opleiding in Tokyo onder gerenommeerde keramisten als Tatsumi Kato en Makoto Komatsu, indertijd beiden professor aan de Musashino Art University.

De doelstelling van het stel werd het realiseren van een gezamenlijke studio, waar ze hun ideeën konden uitvoeren. Ze richtten zich op het produceren van kleine series gebruikskeramiek van porselein, naast het realiseren van unieke stukken, voorwerpen voor dagelijks gebruik, omgevormd tot humoristische en poëtisch getinte unica. Hun werkmethoden zijn zeer gevarieerd: zij maken bijvoorbeeld gebruik van industrieel gevormde onderdelen, zoals handvatten en voetjes. Hun gegoten modellen worden op de pottenbakkersschijf in leerharde toestand gevormd, zodat ze minder rigide overkomen.

van 10 september t/m 28 oktober
Loes en Reinier International Ceramics,
Korte Assenstraat 15, 7411 JP Deventer
Open: donderdag t/m vrijdag 11 - 18,
zaterdag 11 - 17

Voetjes krijgen soms een menselijke of dierlijke vorm. Daarnaast hebben zij hun decoratietechnieken uitgebreid met een geraffineerde toepassing van metaalzouten. De combinatie met onderglazuurpotloden verschaft de werken een subtiele delicatessen. Ook de toepassing van de techniek van wasafstoting die het transparante glazuur doet krimpen en het werk nat laat lijken, draagt daaraan bij, evenals de toepassing van platinaluster op de verschillende onderdelen.

Vladimir en Yasuyo combineren een frequent deelnemen aan Europese keramiekmarkten en periodes van hard werk in de eigen studio met een actieve deelname aan, en het organiseren van symposia overal in Europa en Japan. Wij zijn er trots op dit zeer actieve en creatieve echtpaar als een der eerste galerieën in Europa te kunnen presenteren.

Reinier van de Voorde

Design#2

In deze tentoonstelling demonstreren vijf ontwerpers hoe zij keramiek en licht combineren en tot een schitterend schouwspel komen. Er zijn hangende en staande lampen te zien, maar ook projecties op porselein en een gigantische lichtgevende installatie.

Keramiek lijkt door haar massieve karakter niet geschikt om te combineren met licht. Nederlandse ontwerpers staan er echter om bekend dat zij op originele en onconventionele wijze omgaan met hun materiaal. Een voorbeeld hiervan is Floris Wubben. Hij schilfert zijn porseleinen lampen met een gasbrander af, waardoor het doorschijnende effect van het materiaal versterkt wordt.

Het ontwerpersduo Kranen/Gille ontwerpt speciaal voor deze tentoonstelling een lichtinstallatie uit keramische tegels, old skool koperen verbindingen en LED-verlichting. De installatie vormt een lichtgevend landschap bij nacht. Alsof je bij heldere hemel over de polder vliegt. Bovendien zijn er ook diverse lampen van het ontwerpersduo te zien die gemaakt zijn voor het keramiekatelier Cor Unum.

t/m 5 november
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

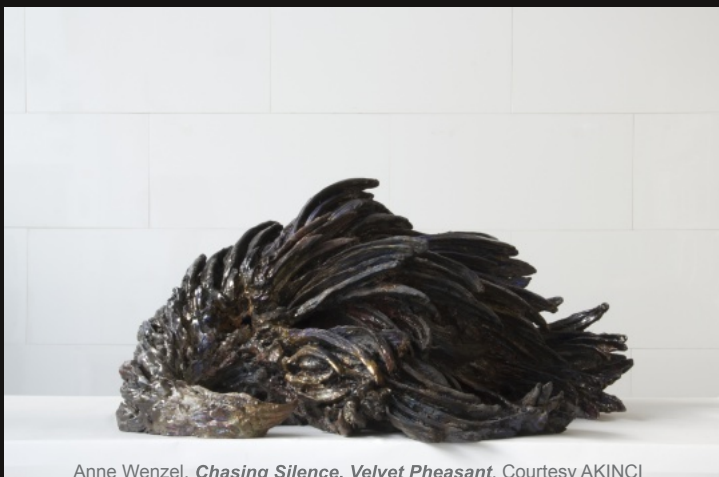
Sexy ceramics

Historische afbeeldingen, verborgen symbolen en bekende liefdesverhalen uit Oost en West vormen een belangrijk onderdeel van deze tentoonstelling. Courtisanes, femmes fatales, sensuele muiltjes en ondeugende herderstaferelen tonen een wereld vol verleiding. Het explicietere werk zal te zien zijn in de zaal met de peep-show, waarvoor een leeftijdsgrens van 16 jaar gehanteerd wordt.

De voorwerpen die getoond worden, komen uit de privécollectie van kunstverzamelaar Ferry Bertholet, kunstschilder, schrijver, collectionneur en restaurator. Hij werd geboren in 1952 en studeerde van 1970 tot 1976 aan de Rijksacademie voor Beeldende Kunst in Amsterdam. Hij staat bekend als kenner van Chinese erotische kunst en Japanse prenten. Van zijn hand zijn inmiddels zes kunstboeken in verschillende talen uitgebracht. In 2014 was de Chinese erotische collectie van Bertholet te zien in Sotheby's Art Gallery te Hong Kong. Vervolgens werden enkele van de belangrijkste stukken gebruikt in tentoonstellingen van het British Museum, het Berkeley Art Museum, De Nieuwe Kerk en het Rijksmuseum te Amsterdam.

t/m 8 oktober
Keramiekmuseum Princessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Anne Wenzel, *Chasing Silence, Velvet Pheasant*. Courtesy AKINCI

Chasing Silence

Het Prinsessehof presenteert het nieuwste werk van Anne Wenzel. De kunstenaar werkte twee jaar aan haar serie *Chasing Silence*, die nu voor het eerst te zien is. Wenzel liet zich hiervoor inspireren door vanitasstillevens uit de Gouden Eeuw. Ze toont beelden van vogels die verstild op een enorme tafel liggen. Hun donkere veren schitteren en glanzen. Zelfs in de nabijheid van de dood bezitten de vogels kracht en schoonheid. Ze herinneren ons aan de pracht van het leven.

In vanitasstillevens staan de dood en de vergankelijkheid van het leven centraal, in de schilderkunst vaak geïllustreerd met schedels, gedoofte kaarsen en verwelkte bloemen. Wenzel brengt met haar keramisch werk een ode aan dit thema.

Bijzonder aan de serie is de donkere en toch kleurrijke uitstraling van de beelden. Door het gebruik van raku, een techniek die op een dergelijke schaal ongekend is, ontstaat een rijke schakering van kleuren op de zwartgeblakerde keramiek. Met veren, schitterend en glanzend, stijgt de schoonheid van Wenzels vogels krachtig uit boven hun weerloze verstilling: fenixen die uit hun eigen as herrijzen.

t/m 8 oktober
Keramiekmuseum Prinsessehof
Grote Kerkstraat 11
8911 DZ Leeuwarden
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Verboden porselein

Aan het begin van de jaren tachtig van de 20e eeuw worden in de Chinese stad Jingdezhen enorme hoeveelheden Ming-porselein opgegraven. De archeologische vondst zet de keramiekwereld op zijn kop: het gaat om het allervroegste porselein dat speciaal voor de keizers van China werd vervaardigd. Het keizerlijk hof in Beijing heeft het echter nooit bereikt. In *Verboden porselein – Exclusief voor de keizer* krijgen deze fijn gedecoreerde objecten na 500 jaar alsnog de aandacht die zij verdienen. In Museum Prinsenhof Delft zijn ze voor het eerst buiten Azië te zien.

t/m 3 september
Museum Prinsenhof Delft
Sint Agathaplein 1
2611 HR Delft
Open: elke dag 11 - 17

lees
meer

Kleischilders

Decoreren met kleislib is een eeuwenoude techniek. Het komt op veel keramiekplaatsen ter wereld voor en is nog altijd geliefd. Deze expositie toont werk van hedendaagse slib-schilders. Zij zijn moderne ambachtsmensen uit heel Europa en kunstenaars met klei en slib. Ze beschilderen hun handgevormd werk met een papje van klei, al dan niet ingekleurd met kleurpigmenten of oxides. Soms afgewerkt met een glanzend laagje transparant glazuur, soms blijft bewust de ruwe klei zichtbaar. Hun warme gebruiksgoed is de kroon op de gedekte tafel. De autonome objecten zijn imposant en een lust voor het oog.

Op 17 en 24 september en 17 december komen kunstenaars een demonstratie geven.

15 september t/m 14 januari 2018
Keramiekcentrum Tiendschuur
Kasteellaan 8, 5932 AG Tegelen
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Wild Things

Bij Keramiekcentrum Tiendschuur Tegelen gaat het er deze zomer wild aan toe. Bij de wilde beesten af. De tentoonstelling toont sculpturaal werk gemaakt door hedendaagse kunstenaars uit Nederland en de rest van Europa. Al het getoonde werk is gemaakt met beestachtige inspiratie. Van dieren en insecten, tot monsters en andere kruipende wezens.

De deelnemende kunstenaars zijn:
Catherine Chaillou (FR), Aare Freimann (EE),
Peter Hiemstra (NL), Anna Dorothea Klug (DE),
Gareth Nash (GB), Marieke Ringel (DE), Beate Reinheimer (NL/DE), Emma Rodgers (GB), Ülle Sink (EE) en Ross de Wayne Campbell (DE/US).

t/m 10 september
Keramiekcentrum Tiendschuur
Kasteellaan 8
5932 AG Tegelen
Open: dinsdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Kleipers

Beate Kratzenstein

De Duitse keramist Beate Kratzenstein houdt van draaien op de draaischijf en laat zich inspireren door natuurlijke vormen. De combinatie van gedraaid werk en natuurlijke structuren fascineren haar. De klei als organisch rekbaar materiaal laat zich op vele manieren verwerken, is makkelijk te veranderen en altijd ontstaat er uit een impuls een vorm of sculptuur. Waar nodig wordt het werk afgewerkt met drijfhout dat door het water op natuurlijke wijze geschuurd is.

1 oktober t/m 4 november
Galerie Theemaas
Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam
Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Vera Zegerman

Vera Zegerman laat zich vaak inspireren door fossielen. Deze versteende sporen van leven uit het verleden vormen een basis waaruit zij nieuwe organische vormen maakt. Door het bakken worden deze vormen weer steen en is de cirkel rond.

De unieke handgevormde objecten worden hol opgebouwd met grove chamotteklei. De beelden vragen erom aangeraakt te worden; men voelt dan het contrast tussen de ruwere met oxides bewerkte huid en het gladde glazuur van de opvallende kleuraccenten.

t/m 30 september
Galerie Theemaas
Karel Doormanstraat 469
3012 GH Rotterdam
Open: dinsdag t/m zaterdag 9 - 17.30
zondag 12 - 17

lees
meer

Saskia Pfaeltzer

Tijdens de zomermaanden is het werk van Saskia Pfaeltzer te zien in Galerie Terra. Het zal een intrigerende expositie zijn: Saskia is een veelzijdig kunstenares, die al vele malen geëxposeerd heeft in binnen- en buitenland. Haar bronzen beelden staan op veel plekken in de openbare ruimte. Ze werkt niet alleen in Amsterdam, maar heeft ook jaren op de Antillen een atelier gehad. Het werk dat nu te zien is, heeft ze vervaardigd in Kecskemét (HU) en in China.

*t/m 23 september
Galerie Terra Delft
Nieuwstraat 7
2611 HK Delft*

*Open: woensdag t/m vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17
1e zondag van de maand 13 - 17
van 15/7 tot 2/9 alleen op zaterdag*

lees
meer

Guy Van Leemput: Origin

De twee werkperiodes die Guy in Sanbao (China) doorbracht, hebben een grote invloed gehad op zijn artistieke ontwikkeling. De tweede periode was aan het begin van zijn sabbatjaar. Deze tentoonstelling laat de resultaten zien: goednieuw werk in wit porselein.

*t/m 23 september
Galerie Terra Delft
Nieuwstraat 7
2611 HK Delft*

*Open: woensdag t/m vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17
1e zondag van de maand 13 - 17
van 15/7 tot 2/9 alleen op zaterdag*

lees
meer

Herzlichen Glückwunsch!

Het Keramion in Frechen (DE) bestaat 15 jaar. Destijds werd de verzameling van de voormalige producent van steengoed artikelen dr. Gottfried Cremer en die van het keramiek-museum van Frechen samengevoegd in een futuristisch gebouw.

In de voorbije jaren werd de verzameling verder uitgebreid met diverse schenkingen. Het museum laat de hoogtepunten daarvan tijdens deze nieuwe tentoonstelling zien.

t/m 4 februari 2018

Keramion

Bonnstraße 12

50226 Frechen

Duitsland

Open: dinsdag t/m vrijdag 10 - 17

zaterdag 14 - 17

lees
meer

Kyra Spieker

Bepalend voor het artistieke werk van Kyra Spieker (1957) is haar analytische en poëtische behandeling van ruimte en licht. Een heldere ordening combineert zij in haar minimalistische stukken met een perfect vormgevoel. Andere materialen die zij aan de keramiek toevoegt, versterken nog de expressie.

Aan de meerderheid van haar reliëfs en vrijstaande werken ligt een door haar ontwikkelde module ten grondslag, waarop zij telkens opnieuw varieert: enkel of samengevoegd, op een rij of in lagen, wit of kleurig, dicht of open, telkens vindt zij nieuwe constructies.

Met opzet betreft Kyra Spieker licht als element in het werk. De verandering van de belichting in de loop van de dag geeft het oppervlak van haar objecten subtiele, haast meditatieve variaties.

10 september t/m 4 februari 2018

Keramion

Bonnstraße 12

50226 Frechen

Duitsland

Open: dinsdag t/m vrijdag 10 - 17

zaterdag 14 - 17

lees
meer

Zomerexpositie

Beelden in Gees laat deze zomer weer het werk van diverse keramisten zien. Dit jaar kunt u het werk bewonderen van Martin McWilliam. Hij maakt klassieke Griekse en Romeinse vormen, die er uitzien alsof ze net opgegraven zijn. Verder zijn er: Hein Severeins met zijn bekende vazen met kristalglazuur, Horst Göbbels, die dat mooie dunne porselein met gaatjes en lijntjes maakt, Nicole Thoss met lithografie en zeefdruk op keramiek, Caroline Peeters met haar bewaarplaatsen in keramiek, Jan Jacob met vrouwenbeelden, expressief en ingetogen tegelijk, en Giuseppe Lamers met zijn abstracte, hoekige figuren.

t/m 24 september
Beelden in Gees
Schaapveensweg 16
7863 TE Gees

Open: woensdag t/m zondag 12 - 17

lees
meer

Maarten Baas

Het Groninger Museum presenteert de eerste grote solotentoonstelling van ontwerper Maarten Baas (1978). *Hide & Seek, Maarten Baas* laat het veelzijdige werk zien van een van de bekendste Nederlandse ontwerpers. Naast series als *Clay* en *Smoke*, waarmee Baas wereldberoemd werd, is ook nieuw werk te zien.

Zijn werk bevindt zich op het snijvlak van kunst en design en staat bekend als humoristisch, rebels en theateraal. *Hide & Seek, Maarten Baas* is een overzicht van zijn belangrijkste werk van de afgelopen 15 jaar.

Maarten Baas studeerde in 2002 af aan de prestigieuze Design Academy Eindhoven met de serie *Smoke*, waarbij hij meubilair verbrandde en vervolgens met een transparante epoxy-laag behandelde, waardoor het weer bruikbare meubelen werden. *Clay* bestaat uit handgemaakte meubelen die gemaakt zijn van synthetische klei. Het Mardini Restaurant in het Groninger Museum is volledig ingericht met deze unieke, handgemaakte *Clay*-meubelen.

t/m 24 september
Groninger Museum
Museumeiland 1
9711 ME Groningen

Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17

lees
meer

Ceramic Event 8

Dit evenement wordt georganiseerd door Galerie de l'Ô en is bedoeld om belangstelling te wekken, ontmoetingen te stimuleren en keramische kunst te ontdekken. Het richt zich op zowel het algemene publiek als verzamelaars.

Ceramic Event is gewijd aan hedendaagse keramiek van hoog niveau en is een must om te bezoeken. Kunstenaars, keramisten, ontwerpers en performers komen er samen om hun creaties te presenteren. Kunst die met humor, sarcasme, soberheid, precisie en lichtheid laat zien dat keramiek meer is dan een aardewerken bordje.

Editie nummer 8 laat werk zien in de volgende categorieën: *Expo, Bijoux, Artshop* en *Performance*. Er is werk van zowel bekende als nieuwe kunstenaars te zien.

23 september t/m 1 oktober
Molière 139
1190 Brussel, België
Open: elke dag 12 - 18

lees
meer

Vrij spel

Museum Gouda toont keramiek van keramist Ellen Pattenier en kunstschilder Jan van Lokhorst. De Goudse kunstenaars werken al enige tijd samen aan het project *Vrij spel*. Pattenier maakt de kleiobjecten, Van Lokhorst beschildert het biscuit of de klei en daarna bakt Pattenier het af. Het resultaat is fantastisch.

‘Een schaal of een vaas daagt me uit. Ik kan geen plan maken, zoals voor een schilderij. De vorm ontstaat al doende, spontaan. Vrij spel!’, aldus Van Lokhorst.

Ook Pattenier moest anders werken dan zij gewend was: ‘Ik werk normaal vooral veel in zwart en wit of met bladgoud. Nu was ik gedwongen om mooie kleuren te gaan maken, en dat bevalt me goed.’

t/m 7 januari 2018
Museum Gouda
Achter de Kerk 14, 2801 JX Gouda
Open: dinsdag t/m zaterdag 10 - 17
zondag 11 - 17

lees
meer

Fluisteringen

DeKunsttuin laat in de nieuwe seizoensexpositie werk zien dat subtiel is, poëtisch of verstild, waarin het detail en de fijnheid opvallen. Werk dat al voelend en 'fluisterend' is ontstaan. De exposanten van dit jaar zijn:

Harry Agema (sieraden: porselein), Jos van Alphen (keramiek: gebruiksgoed), Bert Andreae (kleinplastiek en tekeningen), Tanneke Barendrecht (buitenbeelden), Marianne van den Breeden (keramiek: buidelvazenproject), Angelien Coco Martin (portretten), Véronique Depondt (keramiek), Wanda Entjes (ontwerpen in porselein), Simon Gort (hout), Annelies Haring (diverse materialen), Rense Jansen (hout en LED: branch-lights), Wietse de Jonge (hout), René Kaiser (folly's e.a. keramisch werk), Mirjam Kerstholt (keramiek, o.a. kleinplastiek), Jolande van Luijk (wol, vilt en linnen), Emma van der Meulen (keramiek: gebruiksgoed), Sabine Moshammer (keramiek, glas en LED), Nicoline Nieuwenhuis (keramiek: siervazen), Heike Rabe (keramisch tuinmeubilair, fontein), Judith Reedijk (keramiek: beelden), Marja Steinmetz (glas: kleinplastiek en sieraden), Beatrijs Schweitzer (beelden/installaties, buiten en binnen), Chris Timmers (fotografie: dibond, buiten), Pim van Vliet (émaux: landschappen, binnen).

t/m 17 september

DeKunsttuin

Hospitaallaan 19

9341 AG Veenhuizen

Open: woensdag t/m zondag 13 - 17

lees
meer

Presentatie SBB

De extra leerjaren van de SBB zitten er weer op en de resultaten waren tot eind mei te zien in het gebouw van de SBB aan de Winterdijk in Gouda. De conservator van Museum Gouda heeft een selectie gemaakt uit het gepresenteerde werk. Deze selectie is tijdens de zomermaanden in Museum Gouda te zien. Het museumpubliek kan dan gedurende langere tijd bekijken welke kwaliteit er bij SBB Gouda wordt gerealiseerd, de enige professionele opleiding tot keramist in Nederland.

Het hier getoonde werk is – van boven naar beneden – van Connie van Dop en Erica Gijzendorffen.

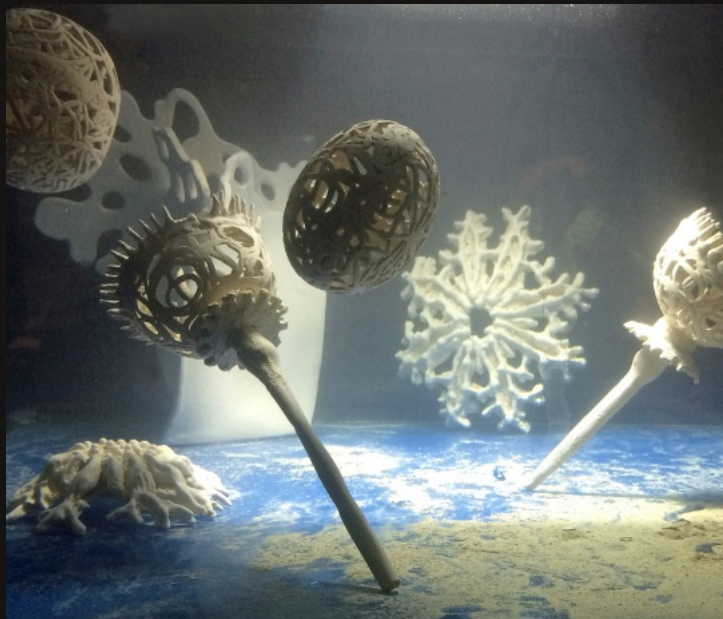
t/m 1 oktober

Museum Gouda

Oosthaven 9, 2801 JX Gouda

Open: dinsdag t/m zondag: 11 - 17

lees
meer

NAT_LAB

Als onderdeel van de IJsselbiënnale 2017 exposeert *De Kleiclub* keramiek, waarmee ze hun visie met betrekking tot de invloed van de klimaatverandering op ons rivierenlandschap tonen.

De Kleiclub is de geuzennaam voor 21 beeldend kunstenaars en/of keramisten uit de omgeving van Arnhem. Zij bedachten voor deze gelegenheid om werk te tonen in water. Ze hebben eerst onderzoek gedaan en geëxperimenteerd en ten slotte speciaal voor deze tentoonstelling werk ontwikkeld. NAT_LAB is een opwindende en spannende tentoonstelling, met op de begane grond *Water Werken* van Peter Krynen, een grote installatie van keramische waterwerken. In de schaars verlichte kelder van Dat Bolwerck wordt keramiek getoond in 12 grote glazen aquariumbakken.

t/m 24 september
Dat Bolwerck
Zaadmarkt 112
7201 DE Zutphen
Open: donderdag t/m zaterdag 11-17

lees
meer

Terravisio

Vladimir Groh (1953) en Yasuyo Nishida (1977) maken gebruiksgoed uit porselein, met originele decoraties. Metaalzouten en platinaluster geven cachet aan de eenvoudige vormen. Het stel debuteerde al eerder in de galerie.

Vladimir is grotendeels autodidact. Hij begon met gedraaid steengoed en richtte zich later op het porseleingieten. Yasuyo, geboren op het eiland Kyushu, een van de oudste porselein-regio's van Japan, kreeg daarentegen een academische opleiding in Tokyo onder Tatsumi Kato en Makoto Komatsu.

Het stel produceert kleine series gebruiks-keramiek van porselein. Hun technieken zijn gevarieerd. Ze maken bijvoorbeeld gebruik van industrieel gevormde onderdelen, zoals handvatten en voetjes. Gegoten modellen worden op de schijf vervormd, zodat ze niet rigide overkomen. Voetjes krijgen een menselijke of dierlijke vorm. Zij hebben hun decoratietechnieken uitgebreid met een geraffineerde toepassing van metaalzouten en platinaluster.

10 september t/m 28 oktober
Loes & Reinier International Ceramics
Korte Assenstraat 15
7411 JP Deventer
Open: donderdag t/m vrijdag 11 - 18
zaterdag 11 - 17

lees
meer

Porselein spiegelingen

Porselein spreekt tot de verbeelding dankzij zijn puurheid, zuiverheid, witheid en transparantie. Het materiaal vereist engelengeduld en technische beheersing, met name omdat hedendaagse porseleinkunstenaars continu proberen grenzen te verleggen. Vaak wordt porselein heel minimalistisch gebruikt.

De geroemde Engelse keramist en auteur Peter Lane onderzocht in zijn boek *Contemporary Studio Porcelain* hoe hedendaagse kunstenaars porselein gebruiken om uitdrukking te geven aan hun artistieke ideeën. Curator/keramist Patty Wouters laat zich inspireren door de visie van Lane voor het uitwerken van deze tentoonstelling, waarin ze internationale porseleinkunstenaars selecteert. Hun vormgeving en decoratietechnieken zijn heel uiteenlopend en gevarieerd, maar allen laten ze zich hoofdzakelijk inspireren door de komvorm. Leerlingen uit zes academies in Vlaanderen worden uitgenodigd om zich te spiegelen aan het werk van één of enkele professionele porseleinkunstenaars. Ze ontleen vervolgens elementen en/of technieken om die op een heel persoonlijke manier te interpreteren en te integreren in een unieke eigen creatie.

24 september t/m 15 oktober
Casino Beringen
Kiosklein 25
3582 Beringen
België

lees
meer

Colouring - Guido Geelen

Kasteel Wijlre toont recent werk van Guido Geelen. De kunstenaar is bekend om zijn sculpturen, die vaak samengesteld zijn uit reproducties van allerlei voorwerpen, zoals stofzuigers, televisietoestellen en computers. Er zijn vaak referenties aan de natuur.

Het werk van Geelen is een spel van extremen. Zijn werken bewegen zich tussen handwerk en industrie, tussen chaos en structuur, en tussen stad en platteland.

De kunstenaar ontving meerdere prijzen voor zijn werk, dat in verscheidene Nederlandse musea getoond wordt.

t/m 12 november
Kasteel Wijlre
Kerkpad
Wijlre
Open: donderdag t/m zondag 11 - 17

lees
meer

Kleipers

Steyaert Retrospectieve

Een grote overzichtstentoonstelling van het werk van Frank Steyaert zal te zien zijn in het nieuwe keramiekmuseum Keramis. De retrospectieve belicht de diverse aspecten van zijn werk: architectuur, grafiek en juweelkunst, maar vooral keramiek. Dit alles vanaf het prille begin (met zijn eerste jeugdwerk) tot vandaag. Er zullen zo'n 150 werken te zien zijn afkomstig uit privé-verzamelingen. Daarnaast is er ook een ruimte voorzien voor een selectie moderne keramiek uit zijn privé-verzameling.

22 september t/m 21 januari 2018

Keramis // Center for Ceramics

1 Place des Fours-Bouteilles

7100 La Louvière

België

**Open: dinsdag 9 - 17, woensdag t/m
zondag 10 - 18**

lees
meer

Gebakken beelden

Beeldhouwers vinden hun monumentale werk vaak in het materiaal. Soms kneden zij zelf de vorm. Er wordt dan niet weggehaald om de vorm te bevrijden, maar toegevoegd om vorm te scheppen. Het resultaat kan in brons worden gegoten of als keramiek gebakken. Het handschrift wordt zo door een technisch proces verduurzaamd. Voor een tentoonstelling in de tuinen van kasteel Sypesteyn werd aan de leden van de Nederlandse Kring van Beeldhouwers gevraagd voorstellen te doen met gebakken klei als beeldvormend materiaal. Hierop werd enthousiast gereageerd met voorstellen voor werk dat persoonlijk, breekbaar en tegelijk monumentaal is. Uit de ingezonden voorstellen zijn veertien abstracte en figuratieve projecten geselecteerd. Het resultaat is een diverse en gevarieerde tentoonstelling, waarin het publiek op een verfrissende manier kennismaakt met hedendaagse keramische kunst.

t/m 29 oktober

Kasteel-Museum Sypesteyn

Nieuw-Loosdrechtse dijk 150

1231 LC Loosdrecht

**Open: dinsdag t/m zondag 12, 13.30,
14.30 en 15.30 (aanvang rondleidingen)**

lees
meer

Foto (Gemeentemuseum): Set porseleinen borden gedecoreerd met een bloeiende boom in de vorm van een Shou-karakter (lang leven), China, Wanli-periode (1573-1620), porselein, Ø 20 cm, collectie Zeeuws Museum Middelburg

Porselein met karakter

Sierlijke penseelstreken die tot de verbeelding spreken: Chinese karakters hebben iets magisch. Niet alleen omdat de tekens er – zeker in onze westerse ogen – zo mooi uitzien, maar ook omdat karakters prachtige symboliek bevatten en de verhalen die worden verteld vaak heel bijzonder zijn.

Deze tentoonstelling vertelt verhalen die je meenemen op reis door China. Verhalen over gebruiken, geloof, liefde, mythische figuren of historische gebeurtenissen.

De tentoonstelling is een initiatief van de samenwerkende musea Aziatische keramiek en toont porselein uit ruim 15 Nederlandse musea en particuliere collecties. Daarnaast zijn er uiteenlopende, hedendaagse interpretaties van porselein met karakter te zien van David Derksen, Hella Jongerius, Hans van Koolwijk, Jelle Mastenbroek, Cristiana Vignatelli, Marcel Wanders en Henk Wolvers.

t/m 22 oktober
Gemeentemuseum Den Haag
Stadhouderslaan 41
2517 HV Den Haag
Open: dinsdag t/m zondag 10 - 17

lees
meer

Foto: Yna van der Meulen

Markt & Beurs

Keramiekmarkt Lommel
Kanaalstraat/Zwarteweg Lommel
3 september 11-17

Euregio Keramiekmarkt
Burgstrasse, Raeren, België
9 en 10 september 10-18

Keramiekmarkt Heerhugowaard
Achter en rondom de Kunstkerk aan de Stationsweg 53
10 september 11-17

Keramisto
Mookerplas, Milsbeek
16 en 17 september 10-18

Keramieksymposium
Terre et Terres
Giroussens (FR)
3-8 oktober

lees
meer

De inspiratie website:
de blik op de wereld van de keramiek
en... actueel nieuws op de
Facebookpagina

Nog meer publicaties over inspiratie en knowhow

Colofon

De kleine K

Dit onafhankelijke digitale keramiekmagazine biedt inspiratie en knowhow over keramiek. Voor amateurs en professionals. Onafhankelijk, met informatie waar u wat mee kunt.

Uitgever

Stichting k+K, secretariaat: Montpalach,
F-82140 Saint-Antonin Noble Val
deKleineK.nl,
inspiratie@ceramic.nl.

Publicatie

De kleine K verschijnt in principe op de laatste vrijdag van elke maand. Het aantal pagina's is variabel. Niet meer dan een derde van het aantal pagina's is gewijd aan advertenties.

Abonnementen

kunnen alleen online afgesloten worden. Aanmelden kan [hier](#). Wijzigen en opzeggen kan via de link in de mail, die bij aanmelding werd toegestuurd; u vindt de link ook in de mail die elke maand het verschijnen van een nieuw nummer aankondigt. Abonnementen lopen van het eerste nummer na aanmelding tot en met het laatste nummer voor opzegging.

Een aantal oudere nummers kan gratis van de website gedownload worden.

Prijs

Dit magazine is gratis. Advertenties en donaties houden het zo.

Adverteren

De tarieven zijn aantrekkelijk. Op de [tarievenkaart](#) vindt u ook informatie over aanleverspecificaties, kortingen en dergelijke. Verdere informatie kunt u [aanvragen](#). Door te adverteren sponsort u *de kleine K* en werkt u mee aan continuïteit.

Geïnspireerd?

Investeer in verrijking van de keramiekwereld en houd *de kleine K* gratis. Dat kan door [vriend](#) te worden, te doneren of te adverteren. Elke donatie is welkom. Maak een bedrag over naar IBAN NL68INGB0007343733 t.n.v. Stichting k+K.

Inhoud

Samenstelling en grafische vormgeving, teksten (tenzij anders aangegeven): Mels Boom. Foto-verantwoording: als door kunstenaars geleverd. Aan deze uitgave droegen bij: Brian Coutinho, Hanneke Giezen, Elvira Groenewoud, Sander Hendriks, Andreas Hinder, Yna van der Meulen, Netty van Osch, Olaf Stevens en Reinier van de Voorde.

Kopij

Werk mee aan een volgende uitgave! Kopij kan, alleen in digitale vorm, altijd ingeleverd worden bij inspiratie@ceramic.nl. Beeldmateriaal moet van voldoende resolutie zijn (minstens 1500 x 2500 pixels, niet gecomprimeerd) en vrij van rechten. De inzender van tekst en beeldmateriaal vrijwaart de uitgever voor aanspraken van derden. Teksten en afbeeldingen kunnen bewerkt worden.

Het maken van keramiek is niet altijd zonder risico's; goede voorbereiding en kennis terzake is noodzakelijk. De informatie in deze uitgave is met zorg samengesteld, maar de samenstellers kunnen niet aansprakelijk gesteld worden voor de juistheid ervan.

© Alle rechten voorbehouden. Teksten en afbeeldingen in deze uitgave zijn beschermd tegen kopiëren. Het opheffen van deze bescherming is niet toegestaan. Printen voor eigen gebruik, kopiëren van de integrale uitgave en het doorgeven daarvan mogen wel.

[inspiratie website](#) | [contact](#) | [gratis abonnement](#)

[Download](#) verschenen nummers.

Bezoek de [Facebookpagina](#) met actueel nieuws of het [forum](#) voor vragen en opmerkingen.

